BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page: BigBazaarIndianGrocery

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

22KT GOLD
ANTIQUE JEWELRY
Regal Jewels
773-262-4377 BUY OR ORDER ONLINE 773-517-0574
www.RegalJewels.com

Buying/Selling *in Michigan*
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
CANTON REALTY
Raj S. Shergill
Broker
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajsshergill@Yahoo.com

Twenty-Fifth Year of Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 25, Issue 14; April 6, 2024
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074
Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਨਾਲ ਮੁਹਿੰਮ ਭਖਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਜਪਾ ਦਾ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਛਾਪਿਆਂ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਆਪ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ, ਆਪ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਤੌਖਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਜਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ ਛੀਨਾ ਨੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਵਟਸਐਪ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰ ਕੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਉਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕਣ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਸੀਲ ਕਰਨ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਣੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਜਤਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਦਲ ਬਦਲੂਆਂ ਉਤੇ ਦਾਅ ਖੇਡੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ 13 'ਚੋਂ 6 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਲ ਬਦਲੂਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 6 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 4 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਦਿਨੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ, ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 'ਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ' ਤਹਿਤ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਲੂਣਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਾਰਿਆਂ ਛਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਚਰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਵੀ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੂੰ ਮਾਰੀਆ ਪੱਪਸ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ

Maria Pappas
Cook County Treasurer

ਮਾਰੀਆ ਪੱਪਸ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਖਤ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਕੁੱਕ ਕਾਊਂਟੀ ਟ੍ਰੱਯਰਰ ਮਾਰੀਆ ਪੱਪਸ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਲਈ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਭੇਜੇ ਉਚੇਚੇ ਖਤ ਵਿਚ ਮਾਰੀਆ ਪੱਪਸ ਨੇ 25 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਪਾਰੀ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੱਕ ਅਪੜਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਬਾਖੂਬੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਬੇਅੰਤ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਮੌਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ।

India Palace Restaurant
And Banquet Hall
Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828
Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633
Desi Bazar Grocery Store Restaurant, Ph: 317-888-2040
Desi Bazar Indianapolis, Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

RESTAURANT SUPPLY
WHOLESALER
ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
Prag International
RAVI KAPOOR
1125 Howard Street. Elk Grove Village. IL 60007
Ph: 847-979-5970. 847-979-5990. 847-228-0150, pragint@aol.com

Devon
COME VISIT US
Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com
LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago. IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ)

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥
ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ ਵਿਸਾਖੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ
12 ਅਪਰੈਲ , 2024
ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ
14 ਅਪਰੈਲ, 2024
ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ (ਏ ਐੱਸ ਸੀ)

ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ
ਕਵਨੀਤ ਸਿੰਘ
ਚੀਫ ਰਿਸੋਰਸ ਐਂਡ ਐਡਵੋਕੇਸੀ ਅਫਸਰ (ਏ ਐੱਸ ਸੀ)

Sikh Religious Society of Wisconsin

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

Sikh Religious Society of Wisconsin

3675 N Calhoun Rd, Brookfield WI 53207 Ph: 262-790-1600

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ 18 ਮਈ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ), ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਵਲੋਂ 18 ਮਈ ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਉਘੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ, ਉਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੁੰਨੜ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਸੁੱਖੀ ਬਾਠ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਉਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਭੰਡਾਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸ਼ਾਇਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਦੁਲੇ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਦਵਿੰਦਰ ਗੁਰਾਇਆ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਉਘੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਆਤਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਧਾਉਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਮਿੱਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ 6 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ 6 ਅਪਰੈਲ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਸੇਵਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਕਾਰਸੇਵਕ ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਾਰਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਡੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਸੋਹਣਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਸੇਵਕਾਂ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਸੇਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਇਕ ਹੈ।

ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ

ਘਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੇਡੀ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਟਸਕੋਨ (ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ) ਵਿਚ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਲੇਡੀ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਸਮੇਤ ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਬੋਲੀਨਾ
ਫੋਨ: 224-628-5522

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency Call anytime at 847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.

Domestic fares available

UMA TRAVELS

**2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659**

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hydrabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt sikh family from Samrala, Ludhiana, looking for a suitable match for their Amritdhari son. 24 years old , Height- 6.2". Education- 2 year Business management diploma from Humber college, Toronto, Canada. Boy is Living in Canada and Working in Canada, USA. Taya ji (Michigan, USA), Contact : +1 (586) 864-3453. *Please contact only from The USA.

05-08

Qualified compatible match for Sikh Khatri postgraduate IT engineer boy, Nov 86 born 5’8" working near New York on H1B. Green card under process. Father retired as Chief Manager from bank in India. Educated Punjabi family. Please contact us at: M +1 315 849 6562, Whatsapp +91 8860131363 oe E-mail: richiewalia@gmail.com

05-08

California settled Grewal Jatt Sikh family seeking compatible match for their US born, Kesdhariboy 27,5’9" son, well versed in both cultures. The boy is Bachelors degree holder and currently working in IT. Please call us at: E-mail- kamk1837@gmail.com or Whatsapp: 1-209-302-4376

03-06

US Based well educated Khatri Gursikh family is seeking a match for their Son, 31 Years, 5’7", Non-Vegetarian, Does not Drink. He wears a Turban. He has earned a Masters in Computer Science Degree from the US. He works for a reputed large Information Technology company in the Bay Area as a Technical Lead & Software Engineer. Looking for an educated and well settled US Citizen or Green Card match living in the US. Beyond education, girl must be with a family-oriented mindset and should have good moral family values. Caste no bar. Please contact Ph: 425-305-0114 or Email: **issuri@gmail.com**

02-05

Well educated Jatt Sikh Bay area family is seeking a suitable match for their July 2000 US born Son, height 5' 10". He has a BS in Computer Science from UCLA and a MS in CS BioMedical Imaging from UCSF. He does not drink. He wears a turban and keeps his hair. He is now working for a Software Company. Beyond education (BDS, DDS preferred), girl must be with a family-oriented mindset and should have good moral family values. Please contact ph:5108616491 or email: pgrrealty@gmail.com

52-03

Looking for suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match in USA/Canada/Punjab for our well settled boy (US citizen), 30 years old, 5' 11", residing in Chicago. Please contact: manpreetrupal24@gmail.com

52-03

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ:331-222-8545 or E-mail: raji205425@gmail.com

14-17

ਅਮਰੀਕਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ, ਉਮਰ 29 ਸਾਲ, 5’5" ਡੈਂਟਿਸਟ, ਲਈ ਵਧੀਆ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਐਚ1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਇੰਜਨੀਅਰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ 224-361-1456 ‘ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

11-14

ਅਮਰੀਕਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ, ਉਮਰ 31 ਸਾਲ, 5’7" ਆਰ.ਐਨ/ ਬੀ.ਐਸ.ਐਨ. ਲਈ ਵਧੀਆ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਐਚ1 ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਲੜਕੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਇਲੀਨੋਇ ਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਚਾਹਵਾਨ 224-361-1456 ‘ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

11-14

ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ਾ ਹੋਲਡਰ ਪੰਜਾਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਹਿੰਦੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ, ਉਮਰ 28 ਸਾਲ, 5’5" (ਵੈੱਬ ਡਿਜਾਈਨਿੰਗ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹੋਲਡਰ), ਲਈ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਵ੍ਹਟਸਐਪ ਨੰਬਰ: 98783-42510, ਭਰਾ ਨਾਲ 510-424-8565 ਅਤੇ ਫੁੱਫੜ ਨਾਲ 510-610-7391 ‘ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ। ਈਮੇਲ: gurtejsingh1991us@gmail.com

06-09

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ 14 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ 12 ਅਰਬ 60 ਕਰੋੜ 97 ਲੱਖ 38 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 14 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਫਤਰ ਸਥਿਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ ਨਾਲੋਂ 14 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਰੱਖੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ 450 ਸਾਲਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਦਿਵਸ ਦੀ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਬਜਟ 994 ਕਰੋੜ 51 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਜਟ 251 ਕਰੋੜ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਦਾ ਬਜਟ 7 ਕਰੋੜ 94 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਨਰਲ ਬੋਰਡ ਫੰਡ, ਟਰੱਸਟ ਫੰਡ, ਵਿਦਿਅਕ ਫੰਡ, ਸਪੋਰਟਸ ਫੰਡ ਆਦਿ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦਸਵੰਧ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਥਕ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਸ਼ੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਲਈ 60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸਿਕ ਸਨਮਾਨ ਭੱਤੇ ਲਈ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਧਰਮੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਲਈ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਸਿਕਲੀਗਰ ਤੇ ਵਣਜਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ 60 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 50 ਲੱਖ, ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 48 ਲੱਖ, ਖੇਡਾਂ ਲਈ 3 ਕਰੋੜ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਥਿਤ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਲਈ ਵੀ 8 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਰੰਭਣ ਨੂੰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਕਾਇਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਅਹਿਮ ਮਤੇ ਪਾਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਅਹਿਮ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਤਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਤੇ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਆਦਿ ਦੇ ਮਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਸੰਧ ਬਣੇ ਹਰਿਆਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਰਨਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਜਰਾਣਾ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਸੰਧ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਗਲ ਅੰਬਾਲਾ, ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਜਰਾਣਾ, ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਬਰ ਯਮੁਨਾਨਗਰ, ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਮੂਨਕ ਕਰਨਾਲ, ਛੇ ਕਾਰਜਕਰਨੀ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਸਿਰਸਾ, ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗੇਆਣਾ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲਾ, ਤਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰਨੌਲ ਮਹਿੰਦਰਗੜ੍ਹ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਟੋਹਾਣਾ, ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਾਵੜੀ ਭਿਵਾਨੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਰਨਲ ਸਕੱਤਰ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਬਰ 2 ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨ ਨੂੰ 4 ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਮੰਡੇਬਰ ਨੂੰ 27 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁਆਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲੱਗੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਧੁਆਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 10 ਤੋਂ 15 ਦਿਨ ਚੱਲੇਗੀ। ਇਥੇ ਲੱਗੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁਆਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁਆਈ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਯੂਕੇ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਬਰਮਿੰਘਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਧੁਆਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧੰਗੇੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਨੇ ਦੀ ਧੁਆਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ 10 ਤੋਂ 15 ਦਿਨ ਚੱਲੇਗੀ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ

ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯੂਕੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਧੁਆਈ ਲਈ ਰੀਠੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਤਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜੰਮੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਚਮਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੀਠੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲੱਗੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁਆਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਬਣੇ ਗੁੰਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਾਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਪੱਤਰੇ ਆਦਿ ਵੀ ਧੋਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਯੂਕੇ ਤੋਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ 50 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੈਂਬਰ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੂਕੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਰਗੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਰੀ ਕੌਮ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਰਗੀਆਂ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਯੂਕੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਓਏਸਿਸ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਰਨਿੰਗ ਮਲਟੀ ਅਕੈਡਮੀ ਟਰੱਸਟ' ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤੀ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਿਆਂ ਉਕਤ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਮੰਦਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕੱਟੜਤਾ ਦਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਥਿਤ ਯੂਕੇ ਦੂਤਾਵਾਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਯੂਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਵੱਲੋਂ 169.83 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬਜਟ ਪਾਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ 169 ਕਰੋੜ 83 ਲੱਖ ਦਾ ਬਜਟ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਜਟ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 21 ਫ਼ੀਸਦ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਸਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 26 ਫ਼ੀਸਦ ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਨੇਜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਬਜਟ 2024-2025 ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਰੱਖੀ ਰਕਮ ਤਹਿਤ ਦੀਵਾਨ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਟਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 3 ਕਰੋੜ 50 ਲੱਖ, ਬਟਾਲਾ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 5 ਕਰੋੜ, ਆਸਲ ਉਤਾੜ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 90 ਲੱਖ, ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਲਈ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਹਿੱਤ 3 ਕਰੋੜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 30 ਲੱਖ, ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੀਕੇਡੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਹਿੱਤ ਉਸਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਵੀ 16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ 1 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 37 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦੀਵਾਨ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੀਕੇਡੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਵਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਵੇਲੇ ਇਕ ਡਿਜੀਟਲ ਟੀਵੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਚਲਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਚੈਨਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਉੱਪਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅਨੁਵਾਦ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਡਿਜੀਟਲ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਕਰੋਲ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਡਿਜੀਟਲ ਟੀਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਂਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਹੁਣ ਡਿਜੀਟਲ ਟੀਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿੰਕੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅੰਗੁਰਾਲ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿੰਕੂ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵਿਨੋਦ ਤਾਵੜੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਵੀ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਨ 'ਚ ਅੰਗੂਰਾਲ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉਤੇ ਇਕ ਪੋਸਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 'ਆਪ' ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿੰਕੂ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਹਾਲੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਵੀ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।

'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਰਿੰਕੂ ਤੇ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੂਰਾਲ ਗੱਦਾਰ ਕਰਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਗੱਦਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਆਪ' ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ: ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਮੱਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਸੇਵਾ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੁਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਾਬਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਮੰਜੂਨਾਥ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਟੀਮਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਉਧਰ, ਬਾਬਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੀਆਂਵਿੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪਾਈ ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੁਸ਼ਕਰ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਥੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਚਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਲੂੰਦਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚੁੱਘ, ਜੋ ਨਾਨਕਮੱਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਮੰਜੂਨਾਥ ਟੀਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਮਪੁਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 (ਕਤਲ), 120ਬੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼) ਅਤੇ 34 (ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਜਤਾਇਆ ਸੀ।

ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਮੰਜੂਨਾਥ ਨੇ, 'ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖ ਹਨ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਮਲਾਵਰ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਮੰਜੂਨਾਥ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜ 'ਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਛੇ ਵਜੇ ਹਮਲਾਵਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖਸ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਗੋਲੀ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਤੇ ਦੂਜੀ ਗੋਲੀ ਪਿੱਛਿਓਂ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਸਿੰਘ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਗਏ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੁਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਨਾਨਕਮੱਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਂਪ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਾਬਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

Services: Individual & Small Businesses Tax Filing, Tax Planning, Set up of new Businesses, IRS Audit representation & Amended Tax Returns

Ph: 248-982-2036

Office Locations
Michigan: 36167 Ford Rd.Westland, MI 48185
Minnesota: 6043 Hudson Rd, Suite#399A Woodbury, Minnesota 55125

Email : STS2021@SinghTaxServices.com; www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh
Master in Taxation. IRS Enrolled agent, Notary Public

AVEER TRAVEL SOLUTIONS LLC

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

- US Passport Services
- EAD Renewal
- Indian Passport Renewal
- Flight Tickets
- US Citizenship Application
- Visa Services
- Green Card Renewal
- Notary Services
- OCI & Renunciation
- Power of Attorney
- Airport Pick-up & Drop-Off Services

Contact: Aman Kaur Ph: 847-338-2141
(Consular Expert with more than 10 years of experience)
E-mail: Aveertravel@gmail.com

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

For Airport Drop-Off and Pickup Indy to Chicago Please Contact AVI at:
847-226-2323

Located in INDIANAPOLIS (IN)

ਤਰਨਜੀਤ ਸੰਧੂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵਿਚਾਲੇ ਦੁਵੱਲਾ ਵਪਾਰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਪੈਕੇਜ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਟਾਰੀ-ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਰਗ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਦੁਵੱਲੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-ਮੱਖੂ ਰੇਲ ਲਿੰਕ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਗੋ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਰਗੇ

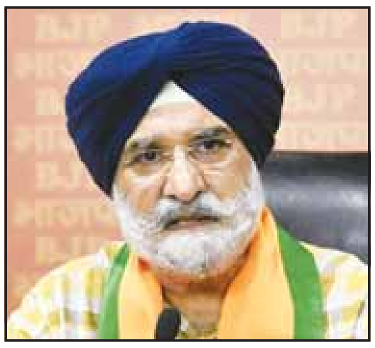

ਤਰਜੀਹੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਗੇ।

ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਇੰਡੋ-ਪੈਸੀਫਿਕ ਖਾੜੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਯੂ.ਏ.ਈ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨਾਲ ਬਿਹਤਰ ਸੰਪਰਕ ਨਾਲ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ, ਉਦਯੋਗ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ-ਭਾਰਤ ਸਬੰਧ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਾਫਟ, ਮਾਈਕ੍ਰੋਨ, ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਂਝ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

'ਆਪ' ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਗੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਟੇਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਉਤੇ ਹੈ। 'ਇੰਡੀਆ ਬਲਾਕ' ਦੀ ਰੋਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਵਰਚੁਅਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵੱਧ ਸਕਦੇ ਹਨ। 'ਇੰਡੀਆ ਬਲਾਕ' ਵਿਚ ਵੀ 'ਆਪ' ਤਰਫੋਂ ਹੁਣ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਗੇ। 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੀਜੇ ਗੇੜ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਹੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਬੇਹੱਦ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਮੁੱਚੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਹੋਰ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਹਿੱਤ ਪੂਰੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਅਤੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਚੰਗਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣਾ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਅੰਗੁਰਾਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ

ਜਲੰਧਰ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਗਏ ਸ਼ੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਨੂੰ 18 ਅਤੇ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਨੂੰ 11 ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੰਜ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਭੰਨਤੋੜ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਬਾਰੇ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸੰਘੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ.) ਤੋਂ ਵੇਰਵੇ ਮੰਗੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ, ਰੋ ਖੰਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਥਾਣੇਦਾਰ, ਪ੍ਰਮਿਲਾ ਜੈਪਾਲ ਅਤੇ ਅਮੀ ਬੇਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਿਵਲ ਰਾਈਟਸ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਟਨ ਕਲਾਰਕ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, "ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਮੰਦਰਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।"

ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ 'ਇਕ ਵਾਹਨ ਇਕ ਫਾਸਟੈਗ' ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅਜ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ 'ਵਨ ਵਹੀਕਲ, ਵਨ ਫਾਸਟੈਗ' ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਵਾਹਨ ਲਈ ਕਈ ਫਾਸਟੈਗ ਹਨ, ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਐਨ.ਐਚ.ਏ.ਆਈ. ਨੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਟੌਲ ਉਗਰਾਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਟੌਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਆਵਾਜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਲਟੀਪਲ ਵਾਹਨਾਂ ਲਈ ਸਿੰਗਲ ਫਾਸਟੈਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਭਕਰਨ ਕੇਸ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਹੋਈ ਝੜਪ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁਭਕਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਆਵੇਗੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਝੜਪ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁਭਕਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਲਈ 7 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰ ਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੱਲੋ ਵਾਸੀ ਸ਼ੁਭਕਰਨ ਸਿੰਘ (21) ਦੀ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਝੜਪਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੌਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਪੈਰੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਦੇ ਮਨੋਬਲ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇਕਰ ਹਰੇਕ ਘਟਨਾ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਵੇਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ।" ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗੀ।

ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਨੂੰ 20 ਸਾਲ ਕੈਦ

ਪਾਲਨਪੁਰ: ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਬਨਾਸਕਾਂਠਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਾਲਨਪੁਰ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਜੀਵ ਭੱਟ ਨੂੰ 20 ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਭੱਟ ਨੂੰ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਭੱਟ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਵਾਧੂ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੇਸ 28 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਭੱਟ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਆਧਾਰਿਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਕ ਝੂਠੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਾਲਨਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤੇ ਪੀੜਤ ਵਕੀਲ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭੱਟ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਨਾਸਕਾਂਠਾ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਸਨ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭੱਟ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ 20 ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਮਨਗਰ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਨਾਲ ਮੁਹਿੰਮ ਭਖਾਈ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ 'ਆਪ' ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਟੇਢੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਤੱਕਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ਼ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਟਕਸਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲ ਬਦਲੂਆਂ ਤੋਂ ਔਖ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਟਕਸਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਸਫ਼ 'ਚ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੈਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਰਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Corrspondents
California
Ashok Bhaura
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Mississippi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ!

ਮੈਂ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨੇ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਏ.ਬੀ. ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨਜ਼ (ਅਮੋਲਕ ਐਂਡ ਬਲਕਾਰ) ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ 25ਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਮਿੱਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਖੇਡ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹੇਗਾ।

ਸ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਵਲੋਂ: ਸ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ!

ਮਰਹੂਮ ਸ. ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅੱਜ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਆਪਣੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਮਾਣ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਵਲੋਂ: ਸ. ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥

ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ (ਵਿਸਾਖੀ) ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਵਿਸਾਖੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

8 ਅਪਰੈਲ ਸੋਮਵਾਰ
ਚੰਦੋਆ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ:
ਸਵੇਰੇ 10:00 ਤੋਂ 12:00 ਵਜੇ

8 ਤੋਂ 12 ਅਪਰੈਲ
ਸ਼ਾਮ 6 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਢਾਡੀ *ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ*

12 ਅਪਰੈਲ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
ਸਵੇਰੇ 8:00 ਵਜੇ

13 ਅਪਰੈਲ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ
ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ
ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ
ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਗਾਏਗਾ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ:
12 ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ

14 ਅਪਰੈਲ ਐਤਵਾਰ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
ਸਵੇਰੇ: 10:00 ਵਜੇ

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ: ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੋਟਾਨਿ-ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਬਲ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਆ।

ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਨਿਰਮਲ (ਨਿੰਮਾ) ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

Dhillon Travel Plaza
Dhillon Road Service
Interstate 40, exit 356, San Jon, NM
ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ
New & Used Tires
Oil Change
ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
Ph: 571-606-0829, 317-242-9936

ਯੂ. ਐਸ. ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਫਰੈਂਕ ਮਰਵੇਨ ਲਈ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਡਿਨਰ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ): ਇੰਡੀਆਨਾ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਵਿਦਿਆ ਕੋਰਾ ਦੇ ਘਰ ਲੰਘੀ 26 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਫਰਸਟ ਕਾਂਗਰੈਸ਼ਨਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਤੋਂ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਫਰੈਂਕ ਮਰਵੇਨ ਲਈ ਫੰਡ ਰੇਜ਼ਿੰਗ

ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਰੈਂਕ ਮਰਵੇਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਹਾਊਸ ਆਫ ਰੀਪ੍ਰੈਜ਼ੈਂਟੇਟਿਵ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

70-80 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਿਟੀ ਦੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਮੇਅਰ ਏਂਜੀ ਨਿਲਸਨ ਨੇ ਭਾਵੁਕ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਫਰੈਂਕ ਮਰਵੇਨ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਕੈਵਿਨ ਬਿਲਾਮੀ, ਕੋਰੀ ਕੈਂਪਵਿਲ, ਟਾਡ ਕਾਨਰ, ਡਾ. ਵਿਲੀਅਮ ਐਸਪਰ, ਸ਼ਾਅ ਫਰੈਡਮੈਨ, ਡਾ. ਐਨਾਵਿਲ, ਡਾ. ਤਾਇਆਬ ਖਾਨ, ਡਾ. ਵਿਦਿਆ ਕੋਰਾ, ਨਿਪੁਲ ਪਟੇਲ, ਡਾ. ਸਈਦ ਕਾਦਰੀ, ਸ਼ਾਨ ਵਿਰਕ ਅਤੇ ਮਿਕ ਵਿੱਲਜ਼ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਫਰੈਂਕ ਮਰਵੇਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ, ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਵਿਦਿਆ ਕੋਰਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਦੀ ਕੰਪੇਨ ਮੈਨੇਜਰ ਸ਼ੈਨਨ ਸੈਂਨਕੀ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਰਿਪੋਰਟ: ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ
ਫੋਨ: 219-900-1115

ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਹੈ ਖ਼ਾਸ॥
ਖ਼ਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੌ ਕਰੌ ਨਿਵਾਸ॥

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ
ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ
ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

14 ਅਪਰੈਲ 2024 (ਐਤਵਾਰ)
ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਸਵੇਰੇ 9:15 ਵਜੇ
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ
ਸਵੇਰੇ 10:00 ਤੋਂ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ:
ਸਵੇਰੇ 10:30 ਤੋਂ 11:15 ਵਜੇ
ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ
11:15 ਤੋਂ 12:15 ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਦਾ ਕੀਰਤਨ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ)
33340 Dequindre Dr., Sterling Heights, MI 48310-5966 (Ph: 248-547-0927)

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਫਰੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ’ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਦਿੱਲੀ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਕਥਿਤ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕੂਟਨੀਤਕ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮੈਥਿਊ ਮਿੱਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤੇ ਬਗੈਰ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਿੱਲਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਫਰੀਜ਼ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ‘ਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਕੂਟਨੀਤਕ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿੱਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸਮੇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ‘ਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ

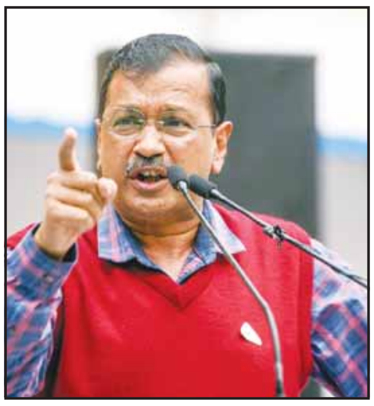

ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।‘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਕੂਟਨੀਤਕ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜੋ ਮੈਂ ਇੱਥੋਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਅਸੀਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ‘ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।‘

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਗ਼ੈਰਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ਼ੈਰਜ਼ਰੂਰੀ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹਨ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ 15 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ) ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਖਚਾਖਚ ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕਾਵੇਰੀ ਬਵੇਜਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਈ.ਡੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਸੈੱਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।’ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਆਗੂ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਇਸੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਨੰਬਰ 5 ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੀ ਚਾਰ ਬਿਆਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਕਾਫੀ: ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ‘ਚ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਖੁਦ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਝੂਠੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ‘ਚ ਕਿਹਾ, ‘ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ ਬਿਆਨ ਕਾਫੀ ਹਨ?‘ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਰਤ ਚੰਦਰ ਰੈੱਡੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੰਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਰੈੱਡੀ) ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ।‘

ਭਾਰਤ ’ਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹੋਵੇਗੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅੰਤੋਨੀਓ ਗੁਟੇਰੇਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮੁਲਕ, ਜਿੱਥੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ‘ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ’ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਕ ‘ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ’ ਮਾਹੌਲ ’ਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਸਟੀਫਨ ਦੁਜਾਰਿਕ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਫਰੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤ ‘ਚ ਅਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ, ‘ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮੁਲਕ, ਜਿੱਥੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮਾਹੌਲ ‘ਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਸਕੇਗਾ।‘ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ‘ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਏ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਪੱਖ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤੇ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਮਾਮਲੇ ’ਚ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੁਸ਼ਰਾ ਬੀਬੀ ਨੂੰ

ਸੁਣਾਈ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਰਵਉੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨਮਾਨ ‘ਭਾਰਤ ਰਤਨ’ ਭੇਂਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਨੇ ਇਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਪੀਵੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਐਮ.ਐਸ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਕਰਪੂਰੀ ਠਾਕੁਰ ਨੂੰ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨਮਾਨ ‘ਭਾਰਤ ਰਤਨ’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਹੂਮ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੀਵੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਰਾਓ ਨੇ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋਕ ਦਲ (ਆਰ.ਐਲ.ਡੀ.) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੈਅੰਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀ ਧੀ ਨਿਤਿਆ ਰਾਓ ਅਤੇ ਕਰਪੂਰੀ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮਨਾਥ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਰਮੂ ਤੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਗਦੀਪ ਧਨਖੜ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ 1991 ਤੋਂ 1996 ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਰਹੂਮ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਛਮੀ ਯੂਪੀ ਤੋਂ ਜਾਟ ਆਗੂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ 28 ਜੁਲਾਈ 1979 ਅਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ 1980 ਤੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਮ.ਐਸ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਵੱਲੋਂ ‘ਭਾਰਤ ਰਤਨ’ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਐੱਲ ਕੇ ਅਡਵਾਨੀ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦੇ ਜੀਅ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਸਨਮਾਨ ‘ਭਾਰਤ ਰਤਨ’ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ‘ਅਗਨੀਵੀਰ ਯੋਜਨਾ’ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ‘ਅਗਨੀਵੀਰ’ ਭਰਤੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਗਨੀਵੀਰਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ’ਤੇ ਬਦਲਾਅ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ‘ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ‘ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।“ ਅਗਨੀਵੀਰ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ‘ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਜਵਾਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ

ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਲਗਭਗ 50 ਸਾਲ ਲੰਮੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦੀ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਜਨਾਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਰਾਜਨਾਥ ਨੇ ਅਗਨੀਵੀਰ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨਾਲ ਜੋਖ਼ਮ ਲੈਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ।

ਪੰਨੂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ’ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ: ਜੈਸ਼ੰਕਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ. ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਿੱਤ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਐਰਿਕ ਗਾਰਸੇਟੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।’ ਗਾਰਸੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ‘ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ’ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੋ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਕਹਿਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ‘ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।’

ਰਿਸ਼ੀ ਸੂਨਕ ਦੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਲੰਡਨ: ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੰਪੇਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਿਸ਼ੀ ਸੂਨਕ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਯਾਰਕਸ਼ਾਇਰ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਬਚਾਉਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਬੈਸਟ ਫਾਰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵੱਲੋਂ 15,029 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ‘ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 45 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ ਨਾਲ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰਾਂ ‘ਤੇ 19 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਲੀਡ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਲੇਬਰ

ਪਾਰਟੀ 468 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਮੁਖ਼ਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ

ਬਾਂਦਾ (ਯੂਪੀ): ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਣੇ ਮੁਖ਼ਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ ਦੀ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜਨ ਮਗਰੋਂ ਬਾਂਦਾ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੰਸਾਰੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਸਾਰੀ ਮਊ ਤੋਂ ਪੰਜ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਉਹ ਬਸਪਾ ਦੀ ਟਿਕਟ ‘ਤੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਅੰਸਾਰੀ ਨੇ ਆਖਰੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣ 2017 ਵਿਚ ਲੜੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 6 ਅਪਰੈਲ, 2024

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲ ਰਵੱਈਆ ਸ਼ੱਕੀ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਤਨਜ਼ ਵੀ ਕਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਉਂਝ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਇਲੋਜ਼ (ਗੁਦਾਮਾਂ) ਬਾਰੇ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਯਾਰਡ (ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ) ਐਲਾਨਣ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਾਇਲੋਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਯਾਰਡ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਨੇ 15 ਮਾਰਚ ਨੂੰ 11 ਸਾਇਲੋਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਯਾਰਡ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ 11 ਨਵੰਬਰ 2013 ਤੋਂ 27 ਜੁਲਾਈ 2015 ਤੱਕ ਪੰਜ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਯਾਰਡ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 19 ਅਪਰੈਲ 2017 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 16 ਅਪਰੈਲ 2021 ਤੱਕ ਛੇ ਸਟੀਲ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਯਾਰਡ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਐੱਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰਨ ਦੀ ਸਾਲ 2000 'ਚ ਬਣੀ ਕੌਮੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ (ਐੱਫ.ਸੀ.ਆਈ.) ਵੱਲੋਂ ਗਲੋਬਲ ਟੈਂਡਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪਲਾਂਟ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ 20 ਸਾਲ ਮਿਥੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 13 ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਟੀਲ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਫੇ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਕਨਸੋਅ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕੋ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਿੰਗਾ ਭਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਂਝ, ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਇਲੋ ਪਲਾਂਟਾਂ 'ਚ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰਨ ਨਾਲ ਅਨਾਜ ਦੀ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਖਰਾਬਾ ਘਟਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਾ ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਗਲਬਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ ਕਿਰਾਇਆ ਸਾਲਾਨਾ 792 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਵਰਿੰਗ ਗੁਦਾਮਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਾਇਆ 96 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 422 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੀ ਜੇਬ ਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮਿਸਾਲੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣੇ ਪਏ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸੇ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਸਮੇਤ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਇਲੋਜ਼ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਹਫਤਾ ਭਰ ਤਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੀ ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਰਗਰਮੀ ਫੜੀ, ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਦਬਾਅ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਉਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਆ ਧਮਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਏਕਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਏਕੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਲੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਰ ਕਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਕਿਸਮਾਂ ਕੈਂਡੀਡੇਟਾਂ ਦੀਆਂ

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਏਸ ਲਈ 'ਖੜ੍ਹਾ' ਹੁੰਦਾ ਦੋ ਨੰਬਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਲੁਟਾਉਣ ਦੇ ਲਈ।
ਕਈ ਇਸੇ ਹੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਦੇ ਆਪਣੇ 'ਦਲ' ਦਾ ਨੱਕ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ।
ਕਈ 'ਕੀਮਤ ਪੁਆਉਣ' ਲਈ ਸੋਚਦੇ ਐ ਕੋਈ ਆਏ ਗਾ ਮੈਨੂੰ 'ਬਿਠਾਉਣ' ਦੇ ਲਈ।
'ਨਾਂ ਚਮਕਾਉਣ' ਲਈ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਖੜ੍ਹਦੇ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ 'ਫੰਡ' ਉਗ੍ਰਾਹੁਣ ਦੇ ਲਈ।
'ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ' ਵੀ ਕਈਆਂ ਦੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹਦੇ 'ਕਾਨਾ ਟਿੰਡ' ਦੇ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੇ ਲਈ।
ਹੋਣੀ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ 'ਪੱਕਾ' ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਕੋਈ 'ਦੂਜਾ' ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਲਈ!

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦਲ ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਿਘਾਰ

ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਤਹਿਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ। ਹੁਣ ਨਾਅਰਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਬਸ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਝ, ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਰਸਤਾ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, 'ਆਪ' ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਭਖੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਲੜਾਈ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ 'ਸੱਤਾ' 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਭਾਜਪਾ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦਮ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ; ਉਹਨਾਂ ਵੀ 'ਸੱਤਾ' ਉੱਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਐਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਜੇਕਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਮਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਆਪਸੀ ਚਿੱਕੜ ਉਛਾਲੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਅਤਿ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਭਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 6 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰ ਵਿਚੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਇ 'ਆਪ' ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿੰਕੂ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਐੱਮਪੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਐੱਮਪੀ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਇਕਲੌਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਜਦ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਤਨਜ਼ ਕਸਦਿਆਂ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪਰ ਉਹੀ ਰਿੰਕੂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ 'ਆਪ' ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਮਹਾਨ ਕਿਵੇਂ ਸੀ? ਜਿਸ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿੰਕੂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਰਿੰਕੂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਦਨ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਿਘਾਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਿੰਕੂ ਨੇ 2022 ਵਿਚ ਹੋਈ ਚੋਣ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਲੜੀ, 2023 ਵਿਚ ਹੋਈ ਉਪ ਚੋਣ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਲੜੀ ਤੇ ਹੁਣ 2024 ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਣ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਲੜੇਗਾ। ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ 2022 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵਫਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ ਪਰ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 2022 ਵਿਚ ਰਿੰਕੂ ਤੇ ਅੰਗੁਰਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ; 2023 ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਕੋਲ ਗਏ ਕਿ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਓ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਫਿਰ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਓ!

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਡੀਐੱਸਪੀ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਵਾਏ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਬਿੱਟੂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰੇ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਬਿੱਟੂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬੁੜਕ-ਬੁੜਕ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਦਿਸ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਸੀਟ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਭਾਵੇਂ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰੀ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਸਿਆਸੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ-ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕੇਵਲ ਢਿੱਲੋਂ, ਫਤਿਹ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਦਰਜਨਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਰਹੇ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸੌਰਭ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ ਤਹਿਤ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਰਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕੌਰ ਛੀਨਾ, ਜਗਦੀਪ ਕੰਬੋਜ ਅਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਮੁਸਾਫਿਰ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ, ਸ਼ੀਤਲ ਅੰਗੁਰਾਲ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ 'ਆਪ' ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ- "ਸਾਨੂੰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲੋਟਸ ਸਬੰਧੀ ਡੀਜੀਪੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।" ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋੜ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੀ 'ਆਪ' ਨੇ ਕਦੇ ਅਜਿਹੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ?

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ/ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਰਸਤਾ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੱਗਭੱਗ ਉਹੀ ਰਸਤਾ 'ਆਪ' ਨੇ ਵੀ ਅਪਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਚੱਬੇਵਾਲ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਉਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅੰਗੁਰਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਚੱਬੇਵਾਲ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। 'ਆਪ' ਨੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਪੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਜੀਪੀ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਨਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕੱਟੜ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈਰਾਨੀ 'ਆਪ' ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਗੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਲੀਡਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ 'ਬਦਲਾਅ' ਕੀ ਹੈ?

ਇਹ ਵੀ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ। ਜਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਆਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਮੁਫਾਦਾਂ ਲਈ 1996 ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 'ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ' ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣ ਗਈ ਲੇਕਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਸਿਰਫ ਜੂਨੀਅਰ ਭਾਈਵਾਲ ਵਾਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਤਵੱਜੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਝੋਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਏ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 'ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਉਹੀ ਹੈ, ਬਸ ਫਰਕ ਇਹ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਇੰਡੀਆ' ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਡੱਕਾ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ; ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਢੀਂਡਸਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਭਾਜਪਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

'ਆਪ' ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਦਲ-ਬਦਲੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਰਗੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ। ਵੈਸੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਜਮਹੂਰੀ ਕੈਂਪ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ

ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੁਭਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਪਤਲੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ '400 ਦਾ ਅੰਕੜਾ' ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਥਾਪੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ 'ਪੋਸਟਰ ਬੁਆਇ' ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਚੁਤਰਫ਼ੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਬੌਂਦਲਾਈ ਵਿਰੋਧੀ-ਧਿਰ ਆਪਣੀ ਦੀਵਾਲੀਆ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਵਰਗੇ ਅੰਦੋਲਨ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਗ਼ੁਬਾਰੇ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣੀ-ਬਣਾਈ ਖੇਡ ਵਿਗਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 'ਸਵੈਮਸੇਵਕਾਂ' ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ (ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ.) ਨੇ ਹੱਥ-ਪਰਚਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ- ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਇਹ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿੰਗ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ, ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ-ਰਾਇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਵੱਡਾ ਅੰਦੋਲਨ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਘ ਦੇ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਤੱਥਪੂਰਨ ਜਵਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਦੰਭ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਭੰਨ-ਤੋੜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦੁਸ਼ਟ ਹਰਕਤ ਉਸ ਵਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਹੱਦਾਂ ਉੱਪਰ ਪੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ-ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

15-17 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੀ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ' ਦੀ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਇਕੱਤਰਤਾ ਹੋਈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਘ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਆ ਹੌਸਬਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਰੁੱਧ ਖ਼ਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੇ ਭਿਆਨਕ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।"

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਕੂੜ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਕੱਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਹਿੱਸੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼' ਵਿਚ ਹਰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਪਾਟਕ-ਪਾਊ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੇਆਮ, ਜਿਨਸੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਦੋ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ- ਮੈਤਈ ਤੇ ਕੁਕੀ, ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਖ਼ੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ 'ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ' ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ 'ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖ਼ਮ' ਦਿੱਤੇ; ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਰਾਨ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਇਹ ਖ਼ੂਨੀ ਟਕਰਾਅ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾ ਕੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਤਿਹਾਏ ਬਣਾਇਆ। ਸੰਦੇਸ਼ਖਲੀ (ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ) ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਵਹਾਏ ਗਏ ਕਿ 'ਸੈਂਕੜੇ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਲੂੰਧਰੀ ਗਈ ਹੈ।' ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਸੰਘ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2024 ਨੂੰ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ 'ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਲੱਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣ-ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਵਰ੍ਹੇ' ਵਜੋਂ ਸਦਾ ਚੇਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਭਾਵ, ਸੰਘ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਗਰੋਹ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ; ਜੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਹਿੱਸੇ ਕੋਈ ਹੱਕ-ਜਤਾਈ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਖਵਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ!

ਮਾਰਚ 2021 'ਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਬਤਾਬੱਧ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅੰਦੋਲਨ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਸੰਘ ਦੀ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ' ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਸਵੈਮਸੇਵਕਾਂ' ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ' ਤਾਕਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀਆਂ; ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਲਮਕਣਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕਾਰਨ ਲਮਕਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਓੜਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅਡੋਲ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ। ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਘੋਰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੱਢੇ ਬੋਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ।

ਸੰਘ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਝੂਠ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਇਹ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਹਨ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਜੁਰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ! ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਰ ਜਾਗਰੂਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹੇ ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਥਿਤ 'ਗ਼ੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਕ' ਪੰਧੇਰ-ਡੱਲੇਵਾਲ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੰਭੂ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉੱਪਰ ਲਗਾਏ ਮੌਜੂਦਾ ਪੱਕੇ ਮੋਰਚੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਨ ਜੋ ਮੋਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ 9 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਉੱਪਰ ਸਵਾ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਮਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨ 'ਮੁਲਤਵੀ' ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਸੀ, ਨਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ (2014-2022) 'ਚ ਹੀ 100474 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾ ਮੋਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਤਰਧਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ (ਰਾਜ) ਮੰਤਰੀ ਅਜੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਟੈਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਨੇ 14 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਮਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ 'ਮਹਾਪੰਚਾਇਤ' ਕਰ ਕੇ 'ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ, ਸਜ਼ਾ ਦਿਓ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਵਿਆਪਕ ਵਿਰੋਧ ਲਹਿਰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਸਮਝ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ 14.68 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਐੱਮ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਉੱਪਰ ਖ਼ਰੀਦਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

> ***15-17 ਮਾਰਚ 2024 ਨੂੰ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੀ 'ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ' ਦੀ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਇਕੱਤਰਤਾ ਹੋਈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਘ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਆ ਹੌਸਬਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਰੁੱਧ ਖ਼ਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੇ ਭਿਆਨਕ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੈ।"***

ਅਵਾਮ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਇਸ ਕਦਰ ਘੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿੰਗ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘ, ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਖੰਡੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ 'ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘ' ਦੇ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਕਾਵਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਘਚੋਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ੰਭੂ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗਣ ਸਮੇਂ 'ਕਿਸਾਨ ਸੰਘ' ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ, "ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜ਼ਾਬਤਾਬੱਧ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ ਉਚਿਤ ਮੰਚਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਮਸਲੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਹੈ, ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਕ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘ ਦੇ ਆਗੂ ਜੀ.ਐੱਮ. ਬੀਜਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਦੇਣ, ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰਵੀਂ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸੇ ਜੀਭ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ 'ਹਿੰਸਕ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ' ਵਾਲੇ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਬਿਆਨ ਪਿਛਲੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ' ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ 'ਅਣਉਚਿਤ' ਮੰਗਾਂ ਉਠਾ ਕੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਜਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਜਦਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘ ਦੇ ਆਗੂ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੰਗਾਂ-ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਉੱਪਰ 'ਹਿੰਸਕ' ਦਾ ਠੱਪਾ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਖੱਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾ ਕੇ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਰਡਰਾਂ ਉੱਪਰ ਸੀਮੈਂਟ ਦੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਉਸਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕਿੱਲ ਗੱਡ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਕੂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ। ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਸ਼ਿਸ਼ਕੇਰੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੱਲਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਪੈਲੇਟ ਗੰਨਾਂ, ਡਰੋਨਾਂ, ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਨੱਚਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖੱਟੜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਡਿਊਟੀ ਹੀ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਬਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਹਨ ਕਿ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅਵਾਮ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਠੱਗੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਵਸੀਲੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਕਿਰਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਚਾਕਰੀ ਨੂੰ ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੁਭਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਪਤਲੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ '400 ਦਾ ਅੰਕੜਾ' ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਥਾਪੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ 'ਪੋਸਟਰ ਬੁਆਇ' ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਚੁਤਰਫ਼ੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਬੌਂਦਲਾਈ ਵਿਰੋਧੀ-ਧਿਰ ਆਪਣੀ ਦੀਵਾਲੀਆ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਐੱਸ.ਕੇ.ਐੱਮ. ਵਰਗੇ ਅੰਦੋਲਨ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਗ਼ੁਬਾਰੇ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣੀ-ਬਣਾਈ ਖੇਡ ਵਿਗਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 'ਸਵੈਮਸੇਵਕਾਂ' ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੈਂ...

19 ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਗੱਲ 1987 ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ। ਵਜਹ ਸੀ; ਜਲੰਧਰ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਸੂਚਨਾ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ। ...ਤੇ ਓਸੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵਯੁਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸਬੱਬ ਸੀ; ਯੋਜਨਾ (ਪੰਜਾਬੀ), ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਾ ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ 'ਆਰਸੀ' ਤੇ 'ਨਵਯੁਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼' ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਿੱਖ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਪਰਵਾਜ਼ਾਂ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ...ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਉਤੇ ਟੰਗੀਆਂ ਟ੍ਰਾਫ਼ੀਆਂ, ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਤੇ ਹੋਰ

ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ
ਫੋਨ: +91-93505-48100

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ 'ਸਰਵੋਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ। ਮਾਣ-ਪੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਜੜਿਆ ਤੇ ਮੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਚਿੱਟਾ ਕੁੜਤਾ, ਰੇਬਦਾਰ ਪਜਾਮਾ ਤੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਚਿਣ-ਚਿਣ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਬਰਫ਼ ਵਰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤਲੀ ਭਰਵੀਂ ਦਾਹੜੀ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਈ ਦਿਸਦੀ।

ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ 'ਨਵਯੁਗ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ' ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਂ।...ਤੇ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਪੀਆਂ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ-ਸਾਹਿਤ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ।...1976 ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਿਸਾਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੈਕਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਘੇਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਲ ਤੇ ਰਸੀਦਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਤਰਲੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਆਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ। ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਘਰ ਜਾਣ ਤਕ ਕਿਰਾਏ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਖ਼ਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਾੜਕੂ ਸਰੀਰ, ਲਿੱਸੇ-ਲੱਥੇ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਜਿਹੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਨੇ ਸੀਟੀ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। ਦਰਅਸਲ, ਪ੍ਰਗਤੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਿਤੇ ਸਨ।...ਇਕ ਵੱਡਾ ਥੈਲਾ ਤੇ ਅਟੈਚੀ ਵੀ ਖਰੀਦੇ ਸਨ।

...ਮੈਂ ਬੜੇ ਚਾਅ ਤੇ ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ 'ਨਵਯੁਗ' ਦੀਆਂ ਛਾਪੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੀ ਸੰਕੋਚ ਭਰੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਚਦਿਆਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਆਓ ਮੋਹੇ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਖਾਈਏ'। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, 'ਇਹ ਸੋਲਾਂ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਮਸ਼ੀਨ ਮੈਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਨੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਦੇਸ, ਸੋਵੀਅਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, 'ਆਰਸੀ' ਤੇ ਨਵਯੁਗ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਦੀਆਂ ਨੇ'। ਕੋਲ ਹੀ ਤਿੰਨ ਕੁ ਕਿਰਤੀ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਹੈਂਡ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਤੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੇਲ-ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੰਘਣਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗੱਲ 'ਯੋਜਨਾ' ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਆਪਸੀ ਭਰੋਸਾ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੇ ਠਰ੍ਹੰਮੇ, ਖ਼ੁਸ਼ ਮਿਜਾਜ਼ ਤੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਨਿੰਘ ਮਾਣਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਵੀਅਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਸੂਝ-ਸਮਝ ਤੇ ਰਮਜ਼ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਭਾਪਾ ਜੀ 'ਨਵਯੁਗ' ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਆਪਣੇ ਨਵਯੁਗ ਫਾਰਮ, ਅੰਧੇਰੀਆ ਮੋੜ, ਮਹਿਰੌਲੀ ਲੈ ਗਏ। ਕਦੀ ਮੈਂ ਤੇ ਕਦੀ ਭਾਪਾ ਜੀ ਫ਼ੋਨ ਕਰਦੇ, 'ਮਿਲ ਤੇ ਜਾਹ'। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਡੱਤਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਲੱਥਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਇਕਤਾਲੀ ਸਾਲ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ, 'ਨਾਲ ਇਵੇਂਣੇ ਦੋਸਤੀ ਕਦੇ ਨਾ ਆਵੇ ਰਾਸ'। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਹੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਰਾਜ਼ਦਾਨ ਬਣ ਗਏ।

ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਜੋਂ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦਾ 1990 ਵਿਚ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਰਖਵਾਇਆ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਲਈ ਭਾਪਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀ ਰੌਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦੱਸਦੇ, 'ਬੇਸਮੈਂਟ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖੀ ਹੋਈ ਏ। ਐਹ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਐਹ ਔਡੀਟੋਰੀਅਮ, ਐਹ ਮੂਹਰੇ ਵੱਡੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਇਧਰ ਏ ਸਭਾ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ...।' ਜਦੋਂ ਇਮਾਰਤ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਖ਼ੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਫ਼ਨਾ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਵਨ ਦੀ 1995 ਵਿਚ ਚੱਠ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ, 1997, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਦੀਵੀਂ ਵਿਛੋੜਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ, 1998 ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ, 1999 ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਇਥੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨਾਲ ਆਏ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਆਈ. ਸੇਰੇਬਰੀਆਕੋਵ ਦਾ ਸੋਨੇ ਮੜ੍ਹਿਆ ਦੰਦ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਸਹਿਵਨ ਹੀ ਆਖਿਆ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਲਈ ਭਵਨ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਜੇ,

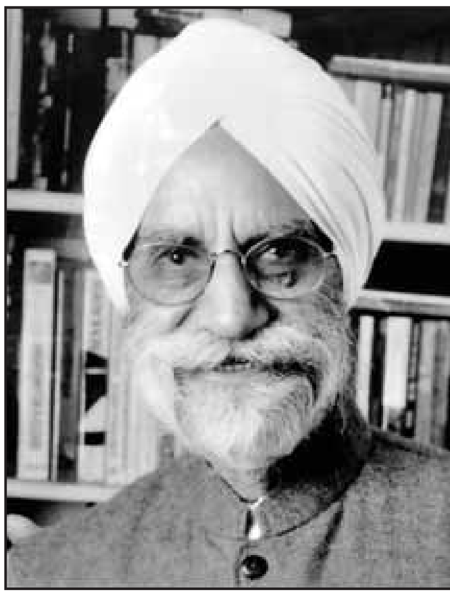

ਆਪਾਂ ਕਿਹੜਾ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਤੁਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਈ ਅੱਗੇ ਸੰਭਾਲਣਾ ਜੇ।' ...ਤੇ 1994 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੌਜ਼ ਖ਼ਾਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੱਦਿਆ। ਚਾਹ ਪੀਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਤੋਰੀ, 'ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਦਾ ਤੂੰ ਨਾਂ ਸੋਚ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਸੋਚਦਾਂ...। ਨਾਂ ਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇਰੇ ਜ਼ੁੰਮੇ। ਆਪਣੇ ਲਈ ਫ਼ਖ਼ਰ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, 'ਇਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਦਾ ਤੇ ਹੋਰ ਚੋਣਵਾਂ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪਾਂਗੇ'।

'ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ' ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ?' ਮੈਂ ਸਲਾਹ ਵਜੋਂ ਆਖਿਆ।

'ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ?' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਮਾਣਮੱਤੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਉਂ ਹੀ 'ਆਰਸੀ' ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਲਿਖਤਮ' ਦਾ ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ।

ਸਾਹਿਤ-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਜਗਤ ਭਾਪਾ ਜੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੁੰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਘਰ ਨਹੀਂ, ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਤੂੰ ਕਈ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਡਟਿਆ ਹੋਇਆਂ ਏਂ'।...ਇਕ ਦਿਨ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ 'ਯਾਰ, ਤੂੰ ਬਣਿਆ-ਬਣਾਇਆ ਮਕਾਨ ਖਰੀਦ ਲੈ, ਪੈਸੇ ਮੈਂ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ...ਤੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੋੜਦਾ ਰਹੀਂ।' ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਲੈਣ ਤੇ ਮੋੜਨ ਦਾ ਸੋਚ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇਥੋਂ ਤਕ ਸੋਚਿਆ ਪਰ ਮੇਰੇ 'ਚ ਹਾਲੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੁਲਾਂਘ ਪੁੱਟ ਲਵਾਂ।

...ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ। ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਿਆਂ, ਸਹਿਜ ਬੈਠਿਆਂ ਤੇ ਸੈਰਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਗੁਲੀ ਲੇਖਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਢੰਗ, ਬੋਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਵਾਕ-ਬਣਤਰ, ਵਿਆਕਰਣ, ਨਵੀਂ ਨਰੋਈ ਸੋਚ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦੇ। ਰੌਂ 'ਚ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਲੇਖਕ-ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ-ਜੋੜੇ ਲਤੀਫ਼ੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਠਹਾਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਦੀ ਮੈਨੂੰ ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ-ਮਸ਼ਕੂਲੇ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਦੋਂ ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਕਿੱਧਰ ਉਡ ਜਾਂਦਾ।

ਉਹ, ਲੇਖਕ-ਲੇਖਿਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ। ਕੁਝ ਕੁ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ, ਫਲਾਣੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜਾਤ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਮਿਹਣਿਆਂ ਦਾ ਦੱਸਦੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਇਹ ਹਾਲ ਏ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ'।...ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ-ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਾਂਗ ਨਸੀਹਤ ਦਿੰਦੇ, 'ਤੂੰ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਨਾ ਆਵੀਂ, ਆਪਣਾ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ, ਇਕ ਦਿਨ ਤੇਰੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗੇਗਾ।...ਜੋ ਤੂੰ ਲਿਖਦੈਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਨੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।' ਇਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਾਨਵ-ਮੁਖੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਥਾਪੜਾ ਦਿਤਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਅੰਸ਼ 'ਆਰਸੀ' ਲਈ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਛਾਪਣ-ਸਾਰ ਸਿਰਮੌਰ ਗਲਪਕਾਰ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਲੋਕੀਂ ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਏ।' ਮੇਰੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਛੇਤੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖ ਭਾਪਾ ਜੀ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ, ...ਉਦੋਂ ਲਿਖੇਂਗਾ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਕਿਤਾਬ ਛੇਤੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆ, ਛਾਪੀਏ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਰੁਲ ਜਾਣੀ ਜੇ।' ਜਦੋਂ 'ਛਾਂਗਿਆ ਰੁੱਖ' ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹਨੂੰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿਤੀ।...ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ, 'ਤੂੰ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੋਹੜ ਲਿਖਿਆ। ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਦਲਿਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਲੁਕੋਣ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾ ਦੇਂਦੇ ਨੇ'।...ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਛੂਤਛਾਤ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੈਕੂਲਰ ਸੋਚ ਉਭਰਦੀ।

ਭਾਪਾ ਜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਆਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਨਿੱਗਰ, ਨਰੋਏ ਤੇ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ। ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਿਲਦਬੰਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ। ਉਹ ਮੂੰਹ-ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਨਾ 'ਨਵਯੁਗ' ਲਈ ਕਰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਆਰਸੀ' ਲਈ। ਕਈ ਵਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਪੜ੍ਹਨ ਮਗਰੋਂ ਮੋੜ ਦਿੰਦੇ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਾਰਖੂ ਤੇ ਰਸੀਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਚਨਾ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਬਹੁਤੇ ਲੇਖਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਮੇਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਏ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਪੈ ਗਈ। ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪੜੇ ਸੁਭਾਅ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਧੀ ਜੋਤਿਸਨਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, 2001 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋਏ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਘਰ ਸੱਦਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸੀ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਧੀ ਤੇ ਸਭਾ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਡਾ. ਰੇਣੁਕਾ ਸਿੰਘ ਭਾਪਾ ਜੀ ਵਾਂਗ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ-ਲੇਖਣ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 'ਮਿੱਟੀ ਬੋਲ ਪਈ' ਨਾਵਲ ਅੱਜ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜੋ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਭਾਪਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸਾਲਾਨਾ 'ਧੁੱਪ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਲ' (33ਵੀਂ 2024) ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਨਵਯੁਗ ਫਾਰਮ ਉਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਾਪਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਲਈ 'ਦਿਹਾਤੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਸਕੀਮ' ਦਾ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਸੁਣ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, 'ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਉਹ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਜੀਂਦੇ ਜੀ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ'। ਫਾਰਮ ਵਿਚਲੇ ਫੁੱਲਾਂ-ਕਲੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵਾਂਗ ਨਵਯੁਗ ਦੀਆਂ ਮਿਆਰੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (1914-31 ਮਾਰਚ 2005) ਦੀ ਸੋਹਬਤ ਵਿਚ ਮੈਂ 18 ਸਾਲ ਬਿਤਾਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਭਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆਂ ਹਾਂ।...ਤੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਆਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ, 'ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਖਾਣ ਲਈ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।...ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਏ-ਵਿਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਗੁਆਣ ਲਈ ਨਹੀਂ।' ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾਇਆ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, 'ਬੰਦਾ ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।' ਇਉਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀਂ-ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਦਲ ਬਦਲੂ

ਦਲਬਦਲੂ ਜੀ ਦਲਬਦਲੂ,
ਓਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀ ਕੱਲ੍ਹ ਬਦਲੂ,
ਵੋਟਾਂ ਆਈਆਂ ਬਦਲੂ ਨੇਤਾ,
ਲਾਹ ਪੁਰਾਣੀ ਖੱਲ ਬਦਲੂ।

ਘਰੀਂ ਵਾਪਸੀ ਢੋਲ ਢਮੱਕੇ,
ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਲੋਕੀਂ ਪੱਟੇ
ਰੁੱਤ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਨਵਾਂ ਅਖਾੜਾ,
ਛੱਡ ਪੁਰਾਣਾ ਮੱਲ ਬਦਲੂ।

ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੇ ਨੇ ਪੱਕੇ ਬਾਂਦਰ,
ਭੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਭੇਡਾਂ
ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ ਮੌਕਾ ਲੱਗੇ,
ਨੇਤਾ ਆਪਣੀ ਅੱਲ ਬਦਲੂ।

ਜਦੋਂ ਤਾਈਂ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਬਦਲਦੇ,
ਓਹ ਬਦਲੂ ਹਾਂ ਬਦਲੂ
ਆਪਣੀ ਅਮੀਰੀ ਹੀ ਬਦਲੂ,
ਦਾਅ ਲੱਗਿਆ ਹਰ ਪਲ ਬਦਲੂ।

ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਹੈ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਏਹ,
ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੰਗਾ ਮੇਵਾ
ਬੋਦਲਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖਵਿੰਦਰ ਕਿਉਂ ਬਦਲੂ,
ਨੇਤਾਗਿਰੀ ਪਚੀ ਭਲ ਬਦਲੂ।

–ਸੁੱਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ
ਫੋਨ: 360-281-2624

ਦਲ ਬਦਲੂ

ਟਪੂਸੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਕੰਧਾਂ ਬਨੇਰੇ ਟੱਪਦੇ
ਟਾਹਣੀ ਟਾਹਣੀ ਦੇ ਫੁਲ ਸੁੰਘਦੇ,
ਗਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੋਕਾ ਲਾਉਂਦੇ
ਜ਼ਮੀਰ ਵਿਕਾਊ ਤਖ਼ਤੀ ਲਟਕਾਉਂਦੇ
ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਕਾਲਖ ਥੱਪਦੇ
ਇਹ ਬੇਜ਼ਮੀਰੇ ਲੋਕ।

ਕੁੱਲੇ ਵਾਲੀ, ਮੋਮਨ, ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ
ਬਹੁ-ਨੁੱਕਰੀ ਬਹੁ-ਰੰਗੀ ਟੋਪੀਆਂ,
ਕਾਲੇ ਕੱਛੇ, ਕਾਲੀਆਂ ਨਿੱਕਰਾਂ,
ਚਿੱਟੇ, ਨੀਲੇ, ਪੀਲੇ, ਬਦਰੰਗੇ,
ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਲਿਬਾਸ
ਛਲੇਡੇ ਵਾਂਗ
ਗਿਰਗਿਟ ਵਾਕਰ
ਮੌਕੇ ਅਨੁਸਾਰ।
ਦਲ ਬਦਲੂ ਇਹ ਦਲ ਬਦਲੂ।

ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਕੇ ਭੇਖੀ ਮਨਸ਼ਾ
ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਿੱਕ ਬਹਾਨੇ
ਦੀਨ-ਅਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲਾਉਂਦੇ
ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ
ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਲੜਨਾ ਡਾਹੁੰਦੇ।
ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੀੜੇ ਵਿਸਾਹਘਾਤੀ,
ਮੱਤਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਟਰੱਸਟ ਲੁਟੇਰੇ,
ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਆਖ਼ਰ ਛੁਰਾ ਖੁਭਾਉਂਦੇ,
ਦਲ ਬਦਲੂ ਇਹ ਦਲ ਬਦਲੂ।

ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਇਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਹੀਣੇ,
ਆਚਰਨ ਅਚਾਰ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿਕਾਊ,
ਝੂਠੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਨੀਚ ਇਰਾਦੇ
ਕੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ,
ਚਾਪਲੂਸ ਬਦਨੀਤੇ ਮੀਆਂ-ਮਿੱਠੂ,
ਥੈਲੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਝਪਟਣ ਝਟਪਟ,
ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਰੱਖਣ ਲੱਡੂ
ਤਜੌਰੀਆਂ ਭਰਦੇ ਸੁਆਰਥੀ ਲੇਂਝ।
ਕਾਂਵਾਂ ਗਿਰਝਾਂ ਵਾਂਗਰ,
ਬੁਰਕੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖਣ,
ਵੱਡਦੇ ਰਿਆੜੀਆਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ
ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਗਲਿਆਂ ਵਾਂਗਰ,
ਦਲ ਬਦਲੂ ਇਹ ਦਲ ਬਦਲੂ।

ਬੇਗ਼ੈਰਤ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ,
ਧੋਬੀ ਕੁੱਤੇ ਨਾ ਘਰ ਦੇ ਨਾ ਘਾਟ ਦੇ,
ਠੱਗ, ਗ਼ੱਦਾਰ, ਸਮਾਜ-ਧਰੋਹੀ,
ਵਿਗਾੜਨ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਸੰਤੁਲਨ,
ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਿਕਸਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ,
ਛਲੀਏ ਦਿਲ ਦੇ ਖੋਟੇ ਸ਼ੁੱਭ-ਚਿੰਤਕ,
ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਦੇ ਜਟਿਲ ਸੌਦਾਗਰ,
ਦਲ ਬਦਲੂ ਇਹ ਦਲ ਬਦਲੂ।
ਹੋ ਗਈ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੁਣ ਜਨਤਾ
ਫੋਲਣਗੇ ਵਹੀ ਖਾਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ,
ਕੰਨੀਂ ਕਤਰਾਉਣਗੇ ਹੁਣ ਵੋਟਰ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ।
ਦੋ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ,
ਆਪ ਡੁੱਬਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੇ
ਨਿਸ਼ਚੇ ਡੋਬਣਗੇ ਬੇੜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪੂਰ,
ਕੇਵਡ ਦੇ ਮਰੀਜਾਂ ਵਾਂਗ
ਗੰਭੀਰ ਮਰੀਜ਼ ਨੇ ਇਹ,
ਦੂਰੋਂ ਕਰੋ ਸਲਾਮ
ਰੱਖੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਫੁੱਟ ਦੂਰ।
ਦਲ ਬਦਲੂ ਇਹ ਦਲ ਬਦਲੂ।

–ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਬੇਮੁਹਾਰ

ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਵਹਿੰਦਾ ਦਰਿਆ ਪਰ,
ਬਣਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀ ਪਾਰ ਹੋਣਾ ਏ।
ਜੋ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਪੱਤਣਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥੇ ਹੱਥ ਧਰ,
ਸੋਹਣੀ ਵਾਂਗੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਝਧਾਰ ਖੋਣਾ ਏ।
ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਵਡਿਆਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੰਡੀ ਹੋਣਾ ਏ।
ਬੰਨ੍ਹ ਪੁਨੂੰ ਨੂੰ ਊਠ 'ਤੇ ਬਲੋਚ ਲੈ ਗਏ,
ਸੱਸੀ ਵਾਂਗੂੰ ਨਾ ਥਲੀਂ ਕਿਸੇ ਸੜ ਹੋਣਾ ਏ।
ਮਹੀਂਵਾਲ ਭੌਂਦੂ ਪਾਰ ਉਡੀਕਦਾ ਰਿਹਾ,
ਸੋਹਣੀ ਵਾਂਗੂੰ ਨਾ ਕੱਚੇ 'ਤੇ ਪਾਰ ਹੋਣਾ ਏ।
ਰਾਂਝਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮਾਧੋ
ਸਿਆਲੀਂ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ,
ਹੀਰ ਵਾਂਗੂੰ ਨਾ ਖੇੜੇ ਕਿਸੇ
ਛੱਡ ਖੜ੍ਹੋਣਾ ਏ।
ਆਖੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਬਦਕਾਰ ਜੱਗ ਭਾਵੇਂ,
ਪਰ ਆਸ਼ਕਾਂ ਲਈ
ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ ਏ।

–ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ " ਨੂਰਪੁਰੀ"

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਹੋਇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ ॥
ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਵੈਸਾਖੀ 1699 Birth of The Khalsa Vaisakhi

Sikh Temple of North Texas Program Vaisakhi 2024

Akhand Paath
Arambh: Friday April 12 9:30am
Bhog: Sunday April 14 9:30am

Parkarma & Nishan Sahib Seva
Sunday April 14 10:00am

Vaisakhi Sunday Kirtan Diwan
Sunday April 14 11:00am - 1:30pm
followed by guru ka langar

Sikh Temple of North Texas
506 Gatewood Road Garland, TX 75043 (972) 240 - 5348

Punjabi Cultural Society of Chicago

Celebrating 30 Years of Community Service

Enjoy a colorful family style evening full of excitement featuring Bhangra, Gidha, Dances, Bolian, Punjabi Songs, Skits and much more!!

To Celebrate Vaisakhi PCS Presents...

Rangla Punjab 2024!

Saturday, April 20, 2024
6:00 PM Sharp

Copernicus Center
5216 W Lawrence Ave
Chicago, IL 60630

$125 (VIP Seats with Dinner)
$65 (Preferred Seats), $40 (General Seating)

- Assigned Seats for all
- Limited Free Parking
- Children Under 5 yr Free (Need to be in Lap)

SPONSORS & VENDORS ENCOURAGED

Please email: info@PCSChicago.org or call: (847) 359-5PCS

Scan me!

More Information at:
https://www.pcschicago.org

Punjabi Cultural Society of Chicago
(847) 359-5PCS or (847) 359-5727
P. O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078
E-mail: info@pcschicago.org

PCS is a non-profit 501 (c)(3) organization promoting Punjabi culture, language, Performing Arts, education, good citizenship, healthy life style and sports.

PCS Board of Directors 2024

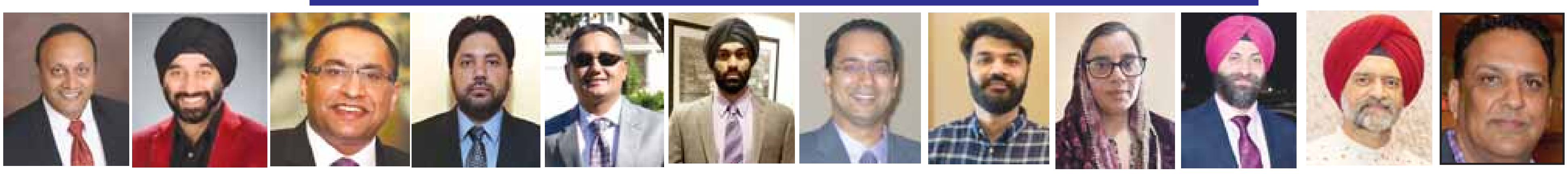

Dr. Vikram Singh Gill (Chairman) | Manjeet S Bhalla (President) | Navtej S. Sohi (Vice President) | Parmjot S.Parmar (Executive Secretary) | Bikram Singh Sohi (Sports Director) | Gurlal S. Bhattal (Finance Director) | Gurpreet Sidhu (Asst. Finance & IT Director) | Jigerdeep Singh Dhillon (Inter Community Director) | Paramvir Kaur (Youth Director) | Tejveer S Soodan (Special Projects Director) | Bhupinder S Dhaliwal (Past President) | Nick Balwinder Singh (Past Chairman)

PCS Board of Governors

Rajinder S. Mago | Mohinderjit S. Saini | Harwinder Paul S. Lail | Bhinder S. Pamma | Jasbir S. Palia | Balwinder S. Girn | Amarjit K. Atwal | Vick Singh

PCS Board of Advisors

Parvinder Singh Nanua | Gurmit S. Dhillon | Surinder Palia

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ), ਸ਼ਿਕਾਗੋ

Punjabi Mela 2024 Sponsors

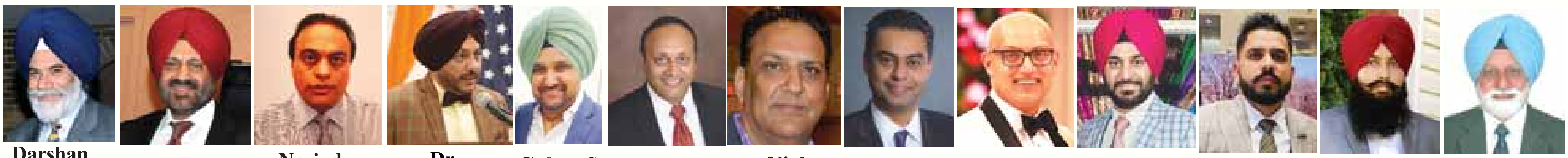

Darshan Singh Dhaliwal | Dr. Bhupinder Singh Saini | Narinder S. Grewal MD | Dr. Harjinder S. Khaira | Gulzar S Multani | Dr. Vikram Singh Gill | Nick Balwinder | Dr. Param Singh | Kevindeep Atwal | Jagmohan S. Begowal | Jatinder S. Khangura | Kamaljit Ghuman | Dr. Amrik Singh Sohi

Jaidev S. Bhattal | Jaskaran S. Dhaliwal | Balvinder S. Cheema | Dr. Shivam Patel | Jasdeep Sran | Parminder S. Goldi | Sarwan Singh Tiwana | Jasbir Suga | Amritpal Singh Mangat | Avtar Singh Bhaura | Pal Khalil | Brij Sharma

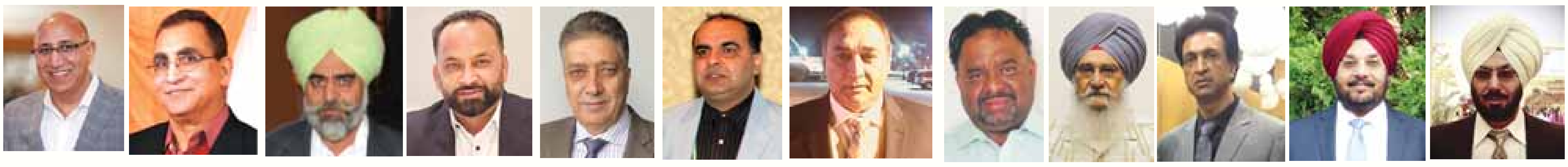

Lucky Sahota | Harkewal Singh Lally | Lakhbir S. Sandhu | Santokh Ghuman | Ajaib Singh Lakhan | Happy Heer | Narinder Singh Sran | Rajinder Dayal | Amolak Singh Gidda | Iqbal Singh Saini | Jagjit Singh Dhindsa | Parshan Singh Mann

Rajpreet Kaur Dhaliwal | Dr. Amrit Virk | Dalvir Kaur Parmar | Barinderjit Kaur | Davinder Singh Rangi | Swaran Singh Sekhon | Pali Dhaliwal | Ranbir Singh Dhaliwal | Jairam S. Kahlon | Dr. Hargurmukhpal Singh | Dr. Gurdial Singh Basran | Late S. Pritam Singh Nanua

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Club, Chicago

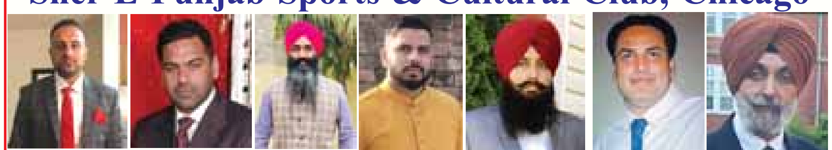

Baljit Tiwana | Jaswinder Gill | Deepinder Virk | Honey Khangura | Kamaljit Ghuman | Jindi Khangura | Jinder Benipal

Onkar S Sahota | Pindi Chhina | Goldy Lally | Harjinder Samra | Manjit Singh | Manmohan S. Bhathal | Navjot Singh

Harbhajan Singh Kalyanpur | Jassi Dhaliwal | Manjit S. Dhanoa

Ronnie Singh | Harjinder S. Kahlon | Jorawar Singh Jarria

PAO www.paochicago.org

Midwest Mind Care

Sher-E-Punjab Sports Club, Chicago (Midwest)

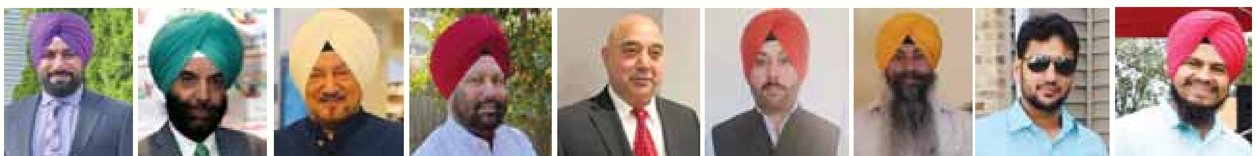

Deepa Bandesha | Amardev S. Bandesha | Parminder S. Walia | Darshan Pamma | Amritpal Gill | Balwinder Chatha | Lakhwinder Singh | Amarjit Bandesha | Manjinder Singh

HAWK TRUCK DRIVING SCHOOL

HT HAMPSHIRE TIRES

icons printing & signs

Lakeland Dental

Punjab Sports Club, Chicago

Santokh S. Ghuman | Lucky Sahota | Ajaib Singh Lakhan | Happy Heer | Dr. Harjinder Khaira | Narinder Singh Sran | Jaskaran S. Dhaliwal | Rajinder Dayal | Harwinder Billa | Hardeep Gill | Parminder Saimbi | Jaspal Midha

ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਜੁਗਲਬੰਦੀ

ਰੰਗਕਰਮੀ ਅੱਨਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਰਲੋਸਕਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਕੁੰਤਲ' ਦੀ ਝਲਕ।

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ
ਫੋਨ: +91-98149-02564

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਲਾਤਮਿਕ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਨਾਟਯ ਸੰਗੀਤ ਅਰਥਾਤ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਵਖਰੀ ਵਿਧਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਮਰਾਠੀ ਨਾਟ-ਕਰਮੀਆਂ ਨੇ ਅਨੋਖੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਮੰਗ ਨਾਲ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਮਰਾਠਿਆਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਇਤਨਾ ਉੱਚਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਰਤਬੀ ਕਲਾ ਦਾ ਕਿਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਮਰਾਠਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੀ, ਇਹ ਸੰਜੋਗ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। 19ਵੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੰਗਕਰਮੀ ਅੱਨਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਰਲੋਸਕਰ ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਦੇਖਣ ਗਏ ਪਰ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨਾਟਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਅਵਧ ਦੇ ਨਵਾਬ ਵਾਜਿਦ ਅਲੀ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਾਟਕ 'ਇੰਦਰ ਸਭਾ' ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਨਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸੰਗੀਤ ਭਰਪੂਰ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ ਜਾਣ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸੇ ਰਾਤ ਨਾਟਕ 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਕੁੰਤਲ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਅੰਕੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਇਕ ਅੰਕ ਇਕੋ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ; ਇਸ ਵਿਚ 250 ਗੀਤ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਗੱਦ ਅਤੇ ਪਦ ਦੇ ਮਿਲੇ-ਜੁਲੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਇਹ ਨਾਟਕ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1880 ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਉਦਭਵ ਨਾਟ-ਘਰ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਮਰਾਠੀ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਸੰਵਾਦ ਭਾਵੇਂ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਗਾਣੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਇੰਝ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਨਾਟਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਅਉਧ ਘੱਟੋ-ਘਟ ਛੇ-ਸੱਤ ਘੰਟੇ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅੱਠ-ਨੌਂ ਘੰਟੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀ। ਨਾਟਕੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਤੜਕੇ ਸਵੇਰ ਤਕ ਚਲਦਾ। 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਕੁੰਤਲ' ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਅਸਲੋਂ ਨਵਾਂ ਤਜਰਬਾ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਸੰਗੀਤ ਭਰਪੂਰ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਮਰਾਠੀ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਸਾਂਗਲੀ ਵਿਚ 1843 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਖੇਡੇ ਨਾਟਕ 'ਸੀਤਾ ਸਵਯੰਬਰ' ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸੂਤਰਧਾਰ, ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਬੋਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਮੂਕ ਅਭਿਨੈ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਕੁੰਤਲ' ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਸੰਵਾਦ ਬੋਲਦੇ ਅਤੇ ਗਾਣੇ ਵੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਮਰਾਠੀ ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਰੀਦਾਸੀ ਕੀਰਤਨ ਪਰੰਪਰਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਬੋਲ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਸਲੀ ਮਰਾਠੀ ਨਾਟਯ ਸੰਗੀਤ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੱਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਕੁੰਤਲ' ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਮੁਖ ਨਾਟਕ 'ਸੰਗੀਤ ਸੌਭਦ੍ਰ' ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ 150 ਗਾਣੇ ਸਨ ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਦਲਣ ਦਾ ਵਕਫ਼ਾ ਪੂਰਨ ਲਈ ਚੰਗੇ ਗਲੇ ਵਾਲਾ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਦਲੀ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਗੀਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੋਚਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ। ਇਕ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸੂਤਰਧਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਗੀਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਉਤਮ ਮਰਾਠੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਨਾਟ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਔਖ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਬੈਠ ਕੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈ ਲਈ। ਉਹਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਉਹ ਰੰਗ ਜਮਾਇਆ ਕਿ ਰਾਤ ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੜਕੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਿੱਲੇ ਨਾ ਸਰੋਤੇ। ਅਖੀਰ ਉਸ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ- ਉਹੋ! ਇਹ ਤਾਂ ਨਾਟਕ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਹੈ! ਤਦ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਅੱਜ ਜੋ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਕਰਾਈ ਹੈ, ਉਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਨਾਟਕ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਕੱਲ੍ਹ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ।

ਅੱਨਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਰਲੋਸਕਰ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਟਕ 'ਸੰਗੀਤ ਸੌਭਦ੍ਰ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਅਗਲਾ ਸੰਗੀਤਕ ਨਾਟਕ ਵੱਲਾਰ ਦੇਵਲ ਜੀ ਦਾ 'ਮ੍ਰਿੱਛਕਟਿਕ' ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਟਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਸੰਤਸੇਨਾ ਅਤੇ ਚਾਰੂਦੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ 1890 ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਰਦਾ' ਨਾਂ ਹੇਠ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਰਚੈਤਾ ਦੇਵਲ ਜੀ, ਅੱਨਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਰਲੋਸਕਰ ਦੇ ਸ਼ਿੱਸ਼ ਸਨ। ਇਸ 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਰਦਾ' ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਰਦਾ ਨਾਂ ਦੀ ਬਾਲੜੀ ਦੇ ਇਕ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬੁਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਸੰਜੋਏ ਗਏ।

ਦੇਵਲ ਜੀ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ 'ਸੰਗੀਤ ਸੌਭਦ੍ਰ' ਅਤੇ 'ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਰਦਾ' ਵਿਚ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਬਾਲ ਗੰਧਰਵ ਨੇ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜੋ ਇਸਤਰੀ ਪਾਤਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਮਰਾਠੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਕਲਾਕਾਰ ਹੀ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। 1911 ਵਿਚ ਕਾਕਾ ਸਾਹਿਬ ਖਾਡਿਲਕਰ ਨੇ ਨਾਟਕ 'ਮਾਨਾਪਮਾਨ' ਰਚਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਨਾਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਟ ਸੰਗੀਤ ਨਿਵੇਕਲਾ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਨਾਟਕ 'ਸੰਸ਼ਯ ਕਲੋਲ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਇਕਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬਾਲ ਗੰਧਰਵ ਨੇ ਖੇਡੀ ਭਾਵੇਂ ਮਗਰੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਐਕਟਰ ਇਸ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ।

ਨਾਟਕਕਾਰ ਕੋਲਹਟਕਰ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ ਵਿਚੋਂ ਸੂਤਰਧਾਰ, ਨਟੀ ਤੇ ਨਾਂਦੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤੇ; ਨਾਟਕ ਕਥਾਨਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕ ਗੰਭੀਰ, ਔਖੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗਾਣੇ ਉਰਦੂ ਰੰਗਤ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਰਾਮਗਣੇਸ਼ ਗਡਕਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਟਕ 'ਏਕਚ ਪਿਆਲਾ' 20 ਫਰਵਰੀ 1918 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮੰਚਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਬੁਰੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਮਰਾਠੀ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਗਲੈਮਰ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿਤਰਨ ਨੇ ਲੈ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 13 ਅਪਰੈਲ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-633

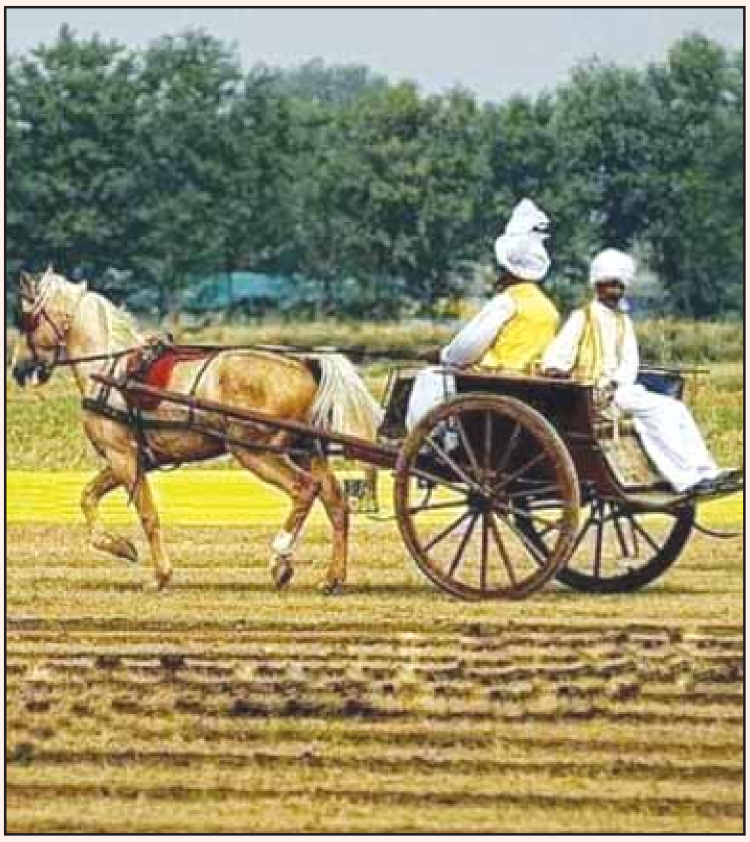

ਛੜੱਪ ਛੜੱਪ ਹੈ ਘੋੜਾ ਭੱਜਦਾ, ਕੱਚੇ ਪੱਕੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ,
ਬਹੁਤੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਚੋਬਰ, ਜੋ ਯੱਕੇ ਦੀ ਕਰਦੇ ਅਸਵਾਰੀ।
ਸ਼ਾਇਦ ਚਲੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ 'ਤੇ, ਸ਼ਮਲੇ ਤੁਰਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਈ,
ਘੋੜੇ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਘੁੰਗਰੂ ਪਾਏ ਨੇ, ਛਣ ਛਣ ਟੱਪ ਟੱਪ ਹੈ ਲਾਈ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-631

ਉੱਚੀ ਅੱਡੀ ਦੇ ਪਾ ਕੇ ਸੈਂਡਲ
ਖੰਭ ਉੱਪਰ ਪਰਸ ਲਟਕਾਇਆ।
ਨਾ.ਲ ਮੜ੍ਹਕ ਦੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ
ਗਰਦਣ ਨੂੰ ਅਕੜਾਇਆ।
ਲੋਕੀਂ ਵੇਖਣ ਨਾ.ਲ ਹੈਰਾਨੀ
ਕੈਸਾ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਲਾਇਆ?
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਕਲਾਹੜ, (ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਵਾਂਗ ਨੱਢੀ ਦੇ ਸੈਂਡਲ ਪਾ ਕੇ,
ਪਰਸ ਖੰਭੀਂ ਹੈ ਟੰਗਿਆ,
ਮੁਰਗੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁੱਕੜ ਨੂੰ ਹੀ,
ਕੋ.ਲ ਟਾਵਰ ਬੇ-ਢੰਗਿਆ।
ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਨ ਆਉਂਦੀ,
ਕੀ ਹੁਣ ਆਖ ਬੁਲਾਵਾਂ,
ਨਰ ਆਖਾਂ ਜਾਂ ਨਾਰੀ ਕਹਿ ਕੇ,
ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਤਾੜੀ ਲਾਵਾਂ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ "ਨੂਰਪੁਰੀ "

ਪਰਸ ਲਟਕਾ ਕੇ ਗਲੇ ਵਿਚ
ਕੁੱਕੜ ਤੋਂ ਕੁੱਕੜੀ ਬਣਾ ਤੀ।
ਸਿਰ 'ਤੇ ਤਾਜ ਸਜਾ ਕੇ ਮਹਾਰਾਣੀ
ਈਫਲ ਟਾਵਰ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹਾਤੀ।
ਰਾਣੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ
ਪੈਰਿਸ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਾਤੀ।
ਪੈਰੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੈਂਡਲ ਪਵਾ ਕੇ
ਜ਼ੈਬਰਾ ਕਰੋਸਿੰਗ 'ਤੇ ਤੁਰਦੀ ਦਿਖਾਤੀ।
ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਕੀਤਾ ਸਾਕਾ
ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਤੀ
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਪਿੰਡ: ਕੁਲਬੁਰਛਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ)

ਚੜ੍ਹੀ ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ
ਤੈਨੂੰ ਲੋਰ ਸੋਹਣਿਆ
ਬਾਂਗ ਦੇਣੀ ਭੁੱਲ ਕੇ
ਕੱਢੀ ਵੱਖਰੀ ਤੂੰ ਟੌਹਰ ਸੋਹਣਿਆਂ
ਲਾ ਕੇ ਸ਼ਨੈਲ ਬਦਲੀ ਤੂ
ਦੇਖ ਕਿੱਦਾਂ ਤੋਰ ਸੋਹਣਿਆਂ।
ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਘੁੰਮੇਂ ਉਚੀ ਅੱਡੀ ਪਾ ਕੇ
ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਆ ਤੂੰ ਭੌਰ ਸੋਹਣਿਆਂ।
-ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ

ਉਲਟ ਸੈਕਸ ਦਿਖਾਵਾ
ਇਕ ਰੁਝਾਨ ਹੀ ਹੈ ਚਲ ਪਿਆ
ਲਿੰਗ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿੰਗ
ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਯਕੀਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ
ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਬਾਕੀ ਸਿਰ ਖੁਰਕਦੇ
ਪਾਉਂਦੇ ਜੋ ਭੁਲੇਖਾ
ਜਾਗਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੀ
ਪਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ।
-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਧਨ

2017 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਚੋਣ ਬਾਂਡ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਂਡ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜ਼ਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਮਿਲਣਗੇ ਪਰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪੈਸਾ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਮੁਤਾਬਕ, ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਿਆ ਕਿ ਨੇਤਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਜਦ ਉਹ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ।

ਔਨਿੰਦਿਓ ਚੱਕਰਵਰਤੀ

ਬਿਲਕੁਲ, ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲਾ ਹਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਾਨੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮੌਨ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਉਹ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਇਕੋ-ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਚੋਣ ਬਾਂਡ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਾਨੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਤਾਰ ਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੰਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੇਸੁਆਦ ਵੇਰਵੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਸਲਨ, ਕਈ ਦਾਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਫਰਮਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਨੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਸਨ, ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਚੰਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਬਾਂਡ ਗੁਪਤ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਚੰਦਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਕੁੱਲ ਦਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਅਡੰਬਰਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡ ਉਸ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਦੀਆਂ ਹਨ।

2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਓ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1771 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੋਣ ਬਾਂਡ ਵਰਤੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ? 'ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਮੀਡੀਆ ਸਟੱਡੀਜ਼' (ਸੀ.ਐਮ.ਐਸ.) ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ 2019 ਵਿਚ 55000-60000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖ਼ਰਚੇ। ਸੀ.ਐਮ.ਐਸ. ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ 45 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਰਚਿਆ। ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਕਰੀਬ 25000-27000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਲੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 2019 ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਉਤੇ ਖਰਚੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚ 'ਚ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ਼ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਿਹਾ।

ਮਾਰਚ 2018 ਜਦ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਾਂਚ ਹੋਏ, ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਨਵਰੀ 2024 ਤੱਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਰੀਬ 16500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਕਫ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਇਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਅਤੇ 36 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇਖੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਸੀ.ਐਮ.ਐਸ. ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੀਤੇ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਵਧੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 37 ਚੋਣਾਂ (ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਤ) 'ਤੇ ਲਗਭਗ 1.2-1.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਚੋਣ ਖਰਚ ਵਿਚ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਹਿਜ਼ 11-13 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਖਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ 12 ਕੁ ਫ਼ੀਸਦ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸੀ.ਐਮ.ਐਸ. ਨੇ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ, ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਖਰਚ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੰਕੜਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਮਤਲਬ ਚਾਹ-ਬਿਸਕੁਟ ਜਾਂ ਤੇਲ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬਿਲਕੁਲ, ਕੇਵਲ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡ ਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ 'ਅਧਿਕਾਰਤ' ਮਾਧਿਅਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਰੋਤ ਹਨ ਚੁਣਾਵੀ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਦਾਨ। ਸਾਲ 2018-2023 ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ 4500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਜੋ ਚੁਣਾਵੀ ਬਾਂਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਵੀ ਦਿਓ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਉਸ ਖਰਚ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੰਨਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵੱਡੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਫੰਡਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਦਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਹਰੈਲ ਸੰਗਠਨ ਜਿਵੇਂ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਨਕਲੀ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ (ਐਨ.ਜੀ.ਓ.), ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪੈਸਾ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਨਗਦ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਹਿੱਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਦਰਮਿਆਨੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਾਰਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕੇ।

ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਸੱਤਾ 'ਚ ਬੈਠੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੁਣਾਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ- ਪੈਸਾ ਜੇਤੂ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਤਰਕ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਦਾਨੀ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਸਿਆਸੀ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਪਿੜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਂਝ, ਜੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਰਹੇਗਾ। ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਸਮੁੱਚੇ ਬਿਰਤਾਂਤ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਓਨੇ ਹੀ ਵਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਸਮਾਚਾਰ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਟਰੋਲ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਨ ਮਨਾਹੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ, ਲੋਕ ਰਾਏ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਘੜਨ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਸਦਕਾ ਉਹ ਚੁਣਾਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੈ?

ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢ 'ਚ ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ 'ਰਣਨੀਤਕ ਗਹਿਰਾਈ' ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ 'ਰਣਨੀਤਕ ਗਹਿਰਾਈ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਅੱਤਿਵਾਦ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਦੋਵਾਂ ਅੰਦਰ 'ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਸੱਟ

ਜੀ ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ

ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਸਲਾਮੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ ਜਦ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਬਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤਾਣ ਲਈਆਂ। ਫਿਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮ' ਨੇ ਦੋ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀਆਂ- ਰੂਸ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਅਸਰ ਪਏ। ਪਹਿਲਾ, ਇਸ ਨੇ ਸੈਨਾ ਦੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ। ਦੂਜਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਆਂਢ 'ਚ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮ' ਅਤੇ 'ਹਲਕੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਟਕਰਾਅ' ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਰਗੇ ਕੱਟੜ ਸੁੰਨੀ ਗਰੁੱਪ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੀਆ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਬਲਕਿ ਖਾੜੀ ਦੇ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ- ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਯੂ.ਏ.ਈ. ਤੱਕ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰੱਜੇ ਕੁਝ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਇਰਾਨ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੇ 20 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਿਆਂ ਖੋਸਤ ਤੇ ਪਕਟਿਕਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਬਾਅਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪਾਰ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਾਂ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਕੁਰਮ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਣਾਅ ਉਦੋਂ ਬਣਿਆ ਜਦ ਇਰਾਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਬੈਠੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਆਧਾਰਿਤ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੂਤ ਆਸਿਫ਼ ਦੁਰਾਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੇ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਹੱਲਾ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਇਰਾਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੁਖ਼ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸੇ ਵਾਜਿਬ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਪਰ ਬੇਹੱਦ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਤੈਅ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਆਸਿਮ ਮੁਨੀਰ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਅ ਨਿੱਤ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਮੁਨੀਰ ਲਗਾਤਾਰ ਦਖ਼ਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਰਵੱਈਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀਆਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਮੁਨੀਰ ਦਾ ਇਹ ਰਵੱਈਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਹਾਲੀਆ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਾਂਦਲੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਲੜਾ ਕੇ ਠੋਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਉਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਜਨਰਲ ਮੁਨੀਰ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹੇਰ-ਫੇਰ ਅਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰ੍ਹਿਆ ਕਿ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਭਰਾ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ 'ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ' 'ਚੋਂ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਦੇ ਪਿਤਾ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਗਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਭਾਵੇਂ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਸਲ ਵਾਗਡੋਰ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇਗੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਧੀ ਮਰੀਅਮ ਨਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਰੀਅਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਮੁਨੀਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜਨਰਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਅਹਿਮ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਕੋਲ ਕਾਫ਼ੀ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਹੈ!

> **ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਆਏ ਹਨ।**

ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਕੋਲ ਦੀਵਾਲੀਆ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਦੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਠੋਸ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੋਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਭੰਡਾਰ ਮਹਿਜ਼ 8.26 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਹੈ ਤੇ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਦੀ ਖ਼ੈਰਾਤ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪੱਛੜਨ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੇ ਸੰਜਮੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵਾਜ਼ ਜਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਨੇ ਬੰਗਲੌਰ ਦਾ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਣਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਜਦ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੌਰੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੱਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੇਗਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਮ ਕੂਟਨੀਤਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਤੇ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਵਰਗੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਆਏ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ 'ਗੁਪਤ ਵਾਰਤਾ' ਚੱਲਦੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਦੂਤਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਬੰਧ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੁਵੱਲੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਅੱਤਿਵਾਦ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਵਾਰਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਾਂਹ ਕਿਵੇਂ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਸੁੱਚਾ ਜਜ਼ਬਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕੰਡਿਆਲੇ ਰਾਹਾਂ ਵੱਲ?

ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਣੇ ਜਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰ ਵੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵੀ: ਮੁਖਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚੈਨਲ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਐਲਾਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ। ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੈਨਲ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਕੋਈ ਗੈਂਗਸਟਰ ਕਿਉਂ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ
ਫੋਨ: +91-99150-91063

ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਦਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਦੁਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਦੁਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ? ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲੇ ਗੱਭਰੂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀ ਗਾਡ ਫਾਦਰ ਅਤੇ ਗਾਡ ਫੈਲਾਜ ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਖਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹੋ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਸਾਰ ਵਲ ਧੱਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਹੀਰੋ ਬਣਨ ਦੀ ਰੀਝ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਕੋਈ ਅਨਿਆਂ ਜਾਂ ਧੱਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਿਉਂ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੇ ਇੱਕ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਲਕੀਰ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਅਤੇ ਫਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਸਾਡਾ ਉਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੈਂਗਸਟਰ ਮੁਖਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੇ ਦੋ ਸਾਲ ਰੋਪੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਖੋਜੀ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਨੇ ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਯੂਪੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਲਈ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਯੂਪੀ ਦੇ ਇੱਕ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਯੂਪੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਦੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਦਾਦਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਨਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਉਸੇ ਦਾ ਚਾਚਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੁਖਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ ਨੇ ਕਿਉਂ ਵੱਖਰਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ?

ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭਿਆ ਕਿ 'ਜੋਰਾ 10 ਨੰਬਰੀਆ' ਫਿਲਮ ਵੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹੀਰੋ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ? ਕਿਉਂ 'ਰੁਪਿੰਦਰ ਗਾਂਧੀ' ਫਿਲਮ ਅੱਜ ਵੀ

ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਣੇ ਮੁਖਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ।

ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੀ ਹੈ? ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਜਦਕਿ 500 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਕਥਿਤ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕਈ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਚੁਣਿਆ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਬਹੁਪਰਤੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਿਰਫ ਤਰਦੇ ਤਰਦੇ, ਓਪਰੇ, ਘਸੇ-ਪਿਟੇ ਤੇ ਸਤਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

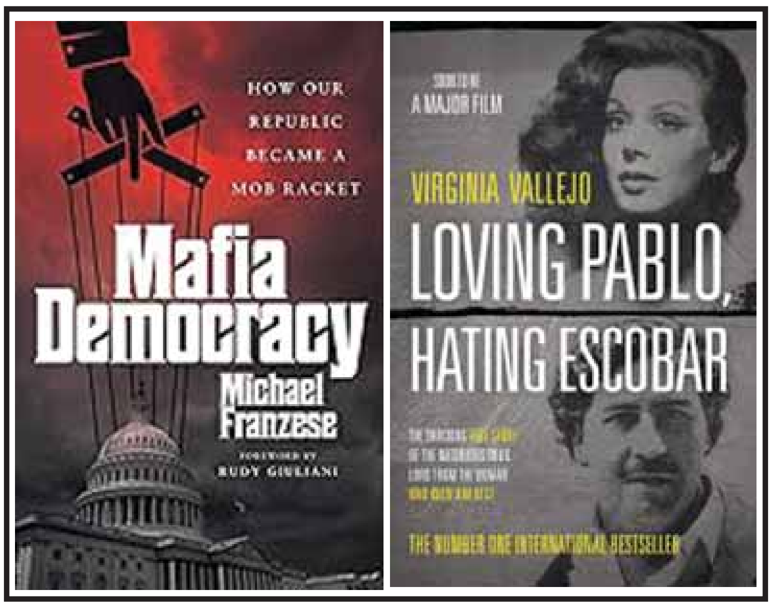

ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਮਾਫੀਆ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ' ਅਤੇ 'ਲਵਿੰਗ ਪਾਬਲੋ, ਹੇਟਿੰਗ ਇਸਕੋਬਾਰ' ਦੇ ਸਰਵਰਕ।

ਇਹ ਸੱਚ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਗੈਂਗਸਟਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਆਪ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਇਕ ਤਜਰਬਾ, ਇੱਕ ਖੋਜ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਬੁਲਟ ਪਰੂਫ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੈਂਗਸਟਰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਿਲ ਵੀ ਤੋੜਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ। ਪਰ ਉਸ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖੋਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਇੱਕ-ਮਿਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਰਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਮੰਨਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੈ, ਕਾਸ਼! ਇਹ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਆਖੋ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਰਾਂਗਾ। ਇੱਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਮਾੜੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਕੇ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨੂੰ ਸੁਣੋ: ਸਾਡੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ। ਪਰ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ-ਕੈਂਵੇਂ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝੋ। ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਭੈੜੇ ਤੋਂ ਭੈੜੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੈਂਗਸਟਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਸ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੈਂਗਸਟਰ-ਅਨੁਭਵ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਕੁਝ ਕੁ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪਧਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦਾਊਦ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਲ ਜਾਇਦਾਦ ਫੋਰਬਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਮੁਤਾਬਿਕ 2015 ਵਿਚ 6.7 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਪਰ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦਾ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪਾਬਲੋ ਇਸਕੋਬਾਰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੈਂਗਸਟਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਫੋਰਬਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਸਮੇਂ 25 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿੰਨਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਾਬਲੋ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਮੀਰਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸੱਤਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ। ਇਹ ਗੈਂਗਸਟਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਗਦ ਪੈਸਾ ਵੰਡਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੰਦਾ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਗਰਾਊਂਡ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਦਾ। ਉਸਨੇ 1985 ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਧੇ ਜੱਜ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠਿਆ ਤੇ ਕੋਕੀਨ ਡਰੱਗ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਮਰਾਟ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੋਕੀਨ ਵਿਚ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਇਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਸਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਉਸਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਓ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਤਾਂ ਗੋਲੀ ਖਾਓ। 1993 ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਕੋਲੰਬੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਰਜ਼ਾ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਇਸਕੋਬਾਰ ਦੇ ਹੀ ਸਮਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਾਫੀਆ ਗੌਡਫਾਦਰ ਮਾਈਕਲ ਫਰਾਂਜ ਜੈਸੀ ਦੀ ਬਲਵਾਨ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ ਮਾਫੀਆ ਜਗਤ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਮਰੀਕੀ ਜਮਹੂਰੀ ਤੰਤਰ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਫੀਆ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੈਂਗਸਟਰ ਕਲਚਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਲਚਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਲਚਰਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਚਪੇੜ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ।

ਸਮਾਰਟ ਫੋਨਾਂ ਨੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ – ਕੈਸੇਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀਡੀ ਪਲੇਅਰ ਤੱਕ ਸਭ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ

ਡਿਜੀਟਲ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਕੈਸੇਟ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। '90 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕੈਸੇਟ ਪਲੇਅਰ ਲਗਪਗ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਟਰੱਕਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਕੇ.ਦੀਪ, ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ, ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਆਦਿ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣੇ

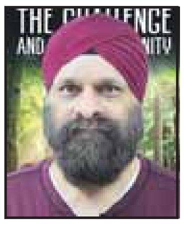

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ

ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਥਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਆ ਗਏ। ਕੈਸੇਟਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ-ਚਲਾਉਂਦੇ ਉਹ ਇੰਨੀ ਘਸ ਜਾਣੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਘੁਮਾ-ਫਿਰਾ ਕੇ ਸਲੋਟਿਆ ਦੇ ਗੂੰਦ ਜਾਂ ਆਮ ਗੂੰਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ। ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕਿਰਕਿਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜੋੜ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਗਾਣਾ ਤੇਜ਼ ਚੱਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਭੈੜੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਟੇਪਾਂ ਨੂੰ ਰੀਵਾਈਂਡ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਟੇਪ ਦੇ ਖ਼ਰਾਬ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕੱਟਣ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਬਚੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕਾਚ ਟੇਪ ਦੀ ਇਕ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਉਸ ਕੈਸੇਟ ਪਲੇਅਰ ਵਿਚ ਇਕ ਏਐੱਮ ਤੇ ਐੱਫਐੱਮ ਰੇਡੀਓ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ ਐਨਟੀਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਲੰਬਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਕਦੇ ਖੱਬੇ, ਅੱਗੇ ਤੇ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਘਰਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕੈਸੇਟਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ

ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੈਸੇਟਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਧਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਈ ਵਾਰ ਲਿਵਿੰਗ ਰੂਮ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਕੈਸੇਟ ਪਲੇਅਰ ਅੱਗੇ ਮਾਈਕ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਚਲਾਉਣੇ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਡੀਜ਼ ਤੇ ਫਿਰ ਡੀਵੀਡੀਜ਼ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਪੁਰਾਣੇ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਕੈਸੇਟ ਪਲੇਅਰ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸੀਡੀ ਪਲੇਅਰ ਵੀ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਨੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਇਕ ਸਟਿਕ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਘਰ, ਗੱਡੀ ਜਾਂ

ਫੋਨ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਸੁਣ ਲਓ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਤਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਆ ਗਏ, ਸਮਾਰਟ ਘੜੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਪੱਥਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀਡੀ ਪਲੇਅਰ ਤੱਕ ਸਭ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੈਸੇਟ ਪਲੇਅਰਾਂ ਤੇ ਟੇਪਾਂ ਲਈ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਾਰਾਂ, ਉਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਵਿੰਟੇਜ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਸੁਹਜ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੈਸੇਟ ਟੇਪਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੜ ਉਭਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕੈਸੇਟ ਪਲੇਅਰ ਤੇ ਟੇਪਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੈਸੇਟ ਕੁਝ ਸਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੇ ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪੁਨਰ-ਜਾਗਰਣ ਦੇ ਇਕ ਬਿੱਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਸੇਟ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਸੰਗੀਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੈਂਡ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕੈਸੇਟ ਟੇਪਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

50 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕੈਸੇਟਾਂ

ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਵਰਗੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਨਾਲ ਟੇਪਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਕਨੀਕੀ, ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵੰਡਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੈਸੇਟਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਚ ਕੈਸੇਟਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ 50 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਯੋਗ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੈਸੇਟਾਂ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਓਨੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿੰਨੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਨ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਾਜਬ ਪੈਸਿਆਂ ਲਈ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਨਾਲਾਗ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੈ, ਕੈਸੇਟ ਇਕ ਮਾਧਿਅਮ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁੜ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਇਕੋ-ਇਕ ਵਿਹਾਰਕ ਤਕਨੀਕ ਹੈ। ਕੈਸੇਟ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ।

ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਬਣਿਆ ਫੋਨ

ਕੈਸੇਟ ਤੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਜੋ ਮਜ਼ਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਲਸੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੈਸੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਯਾਦਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਟੇਪਾਂ, ਕੈਸੇਟਾਂ ਤੇ ਪੱਥਰ ਵਾਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਣਗੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਜੇਬ ਵਾਲਾ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਹੁਣ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਬਣਿਆ

***ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਕੁੱਸਾ' ਪਿੰਡ ਫਿਰ ਆਇਆ ਚਰਚਾ ਵਿਚ; 'ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰ' ਮਾਨੂੰ ਕੁੱਸਾ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ**
**** ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੁੱਢਾ ਉਡਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਨੀਂਦ; ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਬਣੇ ਤਿੰਨੋਂ ਨੌਜਵਾਨ**

ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਦੇ 'ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰ' ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਉਰਫ਼ "ਮਾਨੂੰ ਕੁੱਸਾ" ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੁੱਢਾ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾਈ ਰੱਖੀ, ਜੋ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ।

ਰਣਜੀਤ ਚੱਕ ਤਾਰੇਵਾਲ
ਫੋਨ: +91 82646-05441

ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ, ਢਾਡੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਢਾਡੀ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਵਿਸ਼ਵ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਢਾਡੀ, ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਲਬੇਲਾ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ, ਸੰਸਾਰ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ (ਇੰਗਲੈਂਡ), ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ, ਗਾਇਕ ਗੁਰਦੀਪ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗਾਇਕ ਗੁਰਮੀਤ ਕੁੱਸਾ ਕੈਨੇਡਾ, ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਛੋਟਾ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕਵੀਸ਼ਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੀਤਕਾਰ ਸ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਮਰਹੂਮ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੁੱਸਾ.. ਆਦਿ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਤ 'ਇੱਕ' ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਦਾ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪਿੰਡ 'ਘੋਲਾਂ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਘੋਲ਼ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਲੜੇ ਗਏ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਮੇਕਰ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿਖ਼ਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਦਾ ਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟੀ।

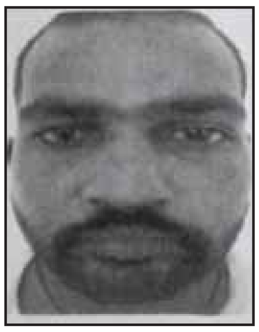

'ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰ' ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਕੁੱਸਾ

ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੁੱਢਾ

ਪਰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਭੁਲਾ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਰਚਿਤ ਹੋਏ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰ ਵੀ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਖ਼ੁਲਾਸੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੌਜਵਾਨ 'ਸ਼ਾਰਪ ਸ਼ੂਟਰ' ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ 'ਤੇ ਏ.ਕੇ. 47 ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਦਾ ਹੀ ਜੰਮਪਲ ਅਤੇ ਵਸਨੀਕ ਸੀ।

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਏ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਕੜ ਦਾ ਮਿਸਤਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ 'ਕਾਰਪੇਂਟਰ' ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ 'ਰੰਗੀਆਂ' ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾਓ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਤਲ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਧਸਦਾ ਗਿਆ।

ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਮਾਨੂੰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਬਣੇ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ 'ਤੇ ਕੁੱਲ 14 ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 4 ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਥਾਣਾ ਬੱਧਨੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਉਪਰ 5 ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੱਖ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਦਾ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਵਿਚਲਾ ਘਰ ਬੰਦ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਰਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ, 20 ਜੁਲਾਈ 2022 ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਏਰੀਏ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਕਨਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ 'ਮੁੱਖ ਸ਼ੂਟਰ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਏ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਦੇ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੁੱਢਾ ਵੀ ਇੱਕ ਸਫ਼ਲ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਮਕੈਨਿਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨੂੰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਕਰਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੁੱਢਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਥਾਣਾ ਬੱਧਨੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਬਣੇ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ 'ਪੈਰੋਲ' 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਤਲ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ।

ਇਸੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਪਰਬਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ। ਇਹ ਮਾੜੀ ਮੁਸਤਫ਼ਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਂਟਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਨੂੰ ਕੁੱਸਾ ਦਾ ਹੀ ਸਾਥੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਸੁਧਾਰ ਘਰ' ਹਨ ਜਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਦਾ ਸਥਾਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਿੰਡ ਕੁੱਸਾ ਦੇ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਵੱਲ ਧੱਕੇ ਗਏ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਪਰਾਧਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ!

ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਮਾਲਦੀਵ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਟਾਪੂਆਂ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁਬਕੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਇੱਕ ਨਿਕਚੂ ਜਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਮਾਲਦੀਵ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਈਜ਼ੂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਕੇ ਚੀਨ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਤੁਰਕੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਡਰੋਨ ਖਰੀਦਣਾ ਉਸਦਾ ਨਵਾਂ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ। ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਪੌਣੇ ਅੱਠ ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟਾਪੂ ਸਾਗਰ ਦੇ 470 ਮੀਲ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਮਾਲ ਮੱਤੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਵੀ ਮਾਲਦੀਵੀਆਂ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁਖ ਆਮਦਨ ਇਸਦੇ ਦੀਪਾਂ ਦੀ ਵਚਿੱਤਰਤਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। 2021 ਤੋਂ 2023 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਏਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੋ ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਸੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੇਵਲ 54 ਹਜ਼ਾਰ। 1976 ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਹਮ ਸਫਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ (WHO) ਨੇ ਉਥੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਨਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਥੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਉਥੋਂ ਪਰਤਣ ਪਿਛੋਂ 1984 ਵਿਚ ਉਥੇ ਭਾਰਤ-ਮਾਲਦੀਵ ਮਿੱਤਰਤਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਨਾਚ ਗਾਣੇ, ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ 200 ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਦਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਸਥਾਪਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ 19 ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੀਕੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਪੈਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਡਿਪਟੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ 'ਵਾਪਸ ਜਾਓ' ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਸਨ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਨਿਕਚੂ ਤੇ ਗਰੀਬ ਗਣਰਾਜ 98% ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਦਾ ਧਰਮ, ਝੰਡਾ, ਵਿਧਾਨ ਤੇ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਇਸਲਾਮਿਕ ਹੈ ਪਰ ਏਥੇ ਪਰਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਕੀ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਛੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਦਸ ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਾਗਰ ਕੰਢੇ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਪੈਂਟ ਸਕਰਟ ਪਹਿਨੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਏਥੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੁਰਾਕ ਮੱਛੀ, ਪਪੀਤਾ, ਕੇਲਾ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਨਾਰੀਅਲ ਵੀ। ਮੱਛੀ ਤਾਂ ਏਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਚਾਂਦਨੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨਿਕਲੀਏ ਤਾਂ ਸਾਗਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਟੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਏਦਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਏਥੇ ਹਨੇਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਝੜੇ ਹੋਏ ਅੰਬ ਜਾਂ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਬੇਰ। ਏਥੋਂ ਦੀ ਟਿਊਨਾ ਮੱਛੀ ਏਨੀ ਚੰਗੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੱਛੀ-ਖਾਣੇ ਯਾਤਰੀ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਿਟ ਕਟਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਵੀ ਇਹ ਮੱਛੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯਾਤਰੀ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਨਵੰਬਰ 2023 ਨੂੰ ਹੋਏ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜ ਪਲਟੇ ਨਾਲ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਚੀਨ ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਈਜ਼ੂ! ਉਸਨੇ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 10 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਜਾਣ। ਫੇਰ 4 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਦੇਸ਼ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਸਾਗਰ ਦੇ ਨੌਂ ਲੱਖ ਮੁਰੱਬਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, 12 ਹਜ਼ਾਰ ਟਾਪੂਆਂ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਸੰਭਾਲ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੀ ਏਸੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਬਿਖੇੜੇ ਦੀਆਂ

ਜੜ੍ਹਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਏਜੰਡੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਨਾਰੀਅਲ, ਕੇਲਾ ਤੇ ਪਪੀਤਾ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਣ ਲਈ ਮਿੱਠੇ। ਕਿਧਰੇ-ਕਿਧਰੇ ਸੰਗਤਰਾ ਤੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਮੱਕੀ ਦਾ ਟਾਂਡਾ ਵੀ ਉੱਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਪੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਂਹਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ।

1976 ਵਿਚ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਸ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜ ਕੋਲ ਡੰਡੇ ਤੋਂ ਵਡੇਰਾ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲਦੀਪ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮੂਰਤੀ, ਹਥਿਆਰ, ਸ਼ਰਾਬ, ਕੁੱਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਥਿਆਰ ਉਹ ਰੱਖਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਜਾਨਵਰ ਉਥੇ ਚੂਹੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਾਪੇ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਮਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹਾਥੀ ਕਿੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰਬ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਯੂ. ਐਨ.ਓ. ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਥੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਵਾਰੀ ਸਾਈਕਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਮਡਗਾਰਡ ਉਤੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਆਫ ਮਾਲਦੀਵ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਿੱਜੀ ਫੇਰੇ ਤੋਰੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਾਈਕਲ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਲਈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਤੀ ਉਹ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮੋੜ ਉਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਬੱਤੀ ਨਹੀਂ ਜਗਾਈ, ਮੈਂ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਬੱਤੀ ਜਗਾ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਮੁੜ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਫੇਰ ਸੀਟੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਉਪਰੋਂ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਚੱਕਰ, ਛੋਟਾ, ਖ਼ੂਹ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਜਿੱਡਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤੀ ਲਈ ਸੌਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਫੇਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਫੇਰ ਸੀਟੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਗ਼ਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੈਂ ਗੱਲ ਚੱਕਰ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਪਾਹੀ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਨਖ਼ਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦਾ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਾਲਦੀਵ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਮੈਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 45 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵੱਲੋਂ ਚੱਕਰ ਦਾ ਗੇੜਾ ਦੁਆਉਣਾ। ਸਾਰਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ, ਨੇਪਾਲ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼, ਬਰਮਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤਿਕਾ
—ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਲਿਬ—
ਰਾਤ ਕੇ ਵਕਤ ਮੈਂ ਪੀਏ, ਸਾਥ ਰਕੀਬ ਕੋ ਲੀਏ
ਆਏ ਵੁਹ ਯਾਂ ਖ਼ੁਦਾ ਕਰੇ, ਪਰ ਨਾ ਕਰੇ ਖ਼ੁਦਾ ਕਿ ਯੂੰ।

ਅਜੋਕੇ ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਗਲਪੀਕਰਨ - ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀਆਂ 11 ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਕਹਾਣੀਆਂ', ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ ਸਮੋਈ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਪ੍ਰੌੜ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਨੌਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਵੇਂ ਪੂਰ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਦਲਦੇ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਦੇ ਅਜੇਹੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਾਜ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਥਾਪਤ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚਰਚਿਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰ ਹੈ।

ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਨੇ ਹਰੇਕ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਾ ਸਵੈ-ਕਥਨ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਰੋਲਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਬਰਾੜ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਚਿੱਟੀ ਤਿਤਲੀ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ' ਮਾਨਸਿਕ ਦਵੰਧ ਦਾ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਦੱਬੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਈ ਬੰਧਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਕਿਵੇਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀ ਹੈ, ਜਗਜੀਤ ਬਰਾੜ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕ-ਬੀਨੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰਿਆ ਹੈ।

ਆਗ਼ਾਜ਼ਬੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਚੈਪਟਰ ਕਲੋਜ਼' ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦੇ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਵਲਗਣਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਦਾਇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਦੇ ਖੰਡਰ 'ਤੇ ਉਸਰੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ ਹੈ।

ਅਨੇਮਨ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਮਾਰੂਥਲ' ਕਹਾਣੀ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਝੁਲਸੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੰਗਰਨਾ ਅਤੇ ਮਾਰੂਥਲ ਵਰਗੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਸੰਦਲੀ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫਿੱਕੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਭਰਨ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਝਾਂਜਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ' ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੀ ਸਮਰਪਿਤਾ

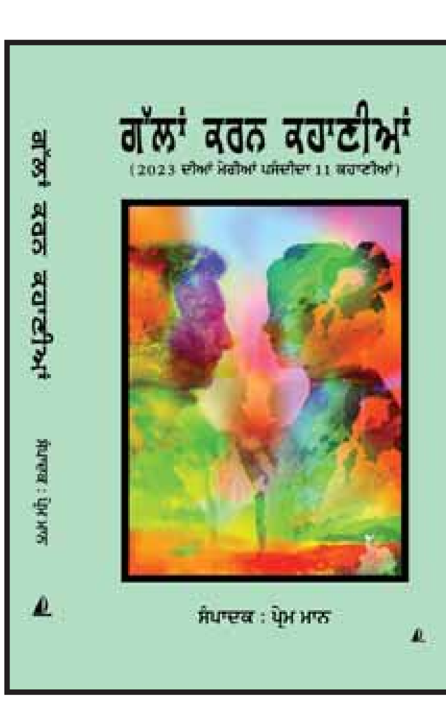

ਵਿਚੋਂ ਉਗੀ ਵਾਰਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਟੌਫੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ' ਧੀਆਂ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਆਰਜਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਜੋ ਨਵੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਕਹਾਣੀ।

ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਓਹਲਿਆਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ', ਵਿਆਹੋਂ ਬਾਹਰੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬੀਪੁਣਾ ਤੇ ਖ਼ੋਖਲਾਪਣ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਧੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਊਣ ਦਾ ਚਾਅ ਵੀ ਅਜੇਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੈ ਇਹ ਕਹਾਣੀ।

ਜਤਿੰਦਰ ਹਾਂਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ' ਦਰਅਸਲ ਅਜੋਕੇ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਗਊ ਰਾਖਿਆਂ ਵਲੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਬੇਕਸੂਰਾਂ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗਊ-ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਧੰਦਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ ਦੀ 'ਨਰ ਬੰਦਾ' ਦਰਅਸਲ ਅਣਖ 'ਚੋਂ ਉਭਰੇ ਨਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਔਰਤ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈਂ ਨਰ ਬੰਦਾ ਹੀ ਬਣੇ। ਗੁਰਮੇਲ ਵਲੋਂ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਬੇਵਾ ਭਰਜਾਈ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਇਹ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਕਹਾਣੀ।

ਬਲਵੰਤ ਫਰਵਾਲੀ ਦੀ 'ਡੌਂਕੀ' ਕਹਾਣੀ ਦਰਅਸਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਲਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਡੌਂਕੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਡੌਂਕੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਵਿਧਾ ਹੈ।

ਰਮਨਦੀਪ ਵਿਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਐਨ ਅਫੇਅਰ' ਵਿਆਹੋਂ ਬਾਹਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖਨ ਭਾਲਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਗਵਾਉਣ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰਦ ਵਿਚ ਪਸੀਜ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਹੋਰਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਕਹਾਣੀ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਦੀ 'ਹਕੀਕਤ' ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾਉਂਦੀ, ਦਿਲ ਤੋਂ ਰੂਹਾਂ ਤੀਕ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੋਂ ਬਾਹਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਮਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਕੋਲ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ। ਜਦ ਪੁੱਤ ਦਾ ਅੰਕਲ ਵੀ ਸੱਚ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਹੀ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ, ਆਪਣੇ ਨਵਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਨਵੀਨ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਰੂਹਦਾਰੀ ਨਾਲ ਜਿਊਣ ਦਾ ਪੈਗ਼ਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਹੱਬਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਾਰੂ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਨਵੀਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਧਾਰ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੱਜਰੇ ਵਿਸ਼ੇ, ਨਿਵੇਕਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ-ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਹਿ ਕੇ ਅਜੋਕੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁਝ ਕੁ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਮ ਕੁਝ ਕੁ ਅੱਖਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੁਮਾ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਮਜਬੂਰੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਹਾਣੀ ਇਕ ਸੁਖਾਵੇਂ ਮੋੜ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਝ ਵੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਾਟਵੇਂ ਮੋੜ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਇੰਝ ਵੀ ਲਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭਰੀ ਹੋਈ ਨਕਾਰਾਤਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਿਕਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਸੁਆਗਤ ਅਤੇ ਡਾ. ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਨੂੰ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ 'ਕਮਾਲ' ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਵਿਅੰਗ

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਕਈ ਵਾਰ ਚੱਪਣੀ 'ਚ ਨੱਕ ਡੋਬ ਕੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ, ਦੋ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਏਦਾਂ ਕਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਚੱਪਣੀ ਛੋਟੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ, ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਨਕੌੜਾ ਵੱਡਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ! ਹਰ ਵਾਰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮਰਨਾ 'ਕੈਂਸਲ' ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ, ਸ਼ੋਅਲੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਟੈਂਕੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ, ਠੱਰੇ 'ਚ ਧੁੱਤ 'ਵੀਰੂ' ਵਾਂਗ।

ਸਾਡੀ ਇਹ ਨੌਬਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਹੋਈ, ਕੋਈ ਪੰਜ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ। ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਕਿ ਅਸੀਂ 'ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ' ਲੱਗ ਗਏ, ਭਾਵੇਂ ਉਦੋਂ ਅਜੋਕੀ 'ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ' ਵਾਲੀ ਪਦ-ਸੰਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਲੈਕਚਰਰ ਦਾ ਡੈਜ਼ਿਗਨੇਸ਼ਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਕੱਛਾਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਪਿੰਡ ਪੁੱਜੇ, ਸੋਚਿਆ ਸਾਡਾ ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ

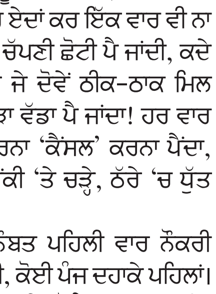

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: 98766-55055

ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ 'ਮਨ ਕੀ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ਰਹੀ'। ਇਕ ਤਾਏ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਾਕਾ, ਕੀ ਲਗੈਂ'? ਅਸੀਂ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਉਦੋਂ 'ਜਵਾਨ-ਜਹਾਨ' ਸੀ ਤੇ ਲੋਕੀਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ 'ਕਾਕਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਾਂ, ਉਦੋਂ 'ਜੀ' ਵਾਲਾ ਸਤਿਕਾਰ-ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਵੱਡਿਆਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਾਕਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦੈ। ਵੈਸੇ ਕਈ 'ਕਰਮਾਂਵਾਲੇ ਕਾਕਿਆਂ' ਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਕੇ/ਕਾਕੀਆਂ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਾਕਾ ਜੀ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦੈ।

ਅਸੀਂ ਬੜਾ ਫੁੱਲ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ''ਤਾਇਆ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲਗਾਂ''। ''ਅੱਛਾ''! ਮਾਸਟਰ! ਨਿਆਣਿਆਂ ਨਾਲ ਮਗਜ਼ਪਚੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ! ਕੀ ਫਾਇਦਾ 'ਫਰਫੈਸਰ' ਲੱਗਣ ਦਾ? ਪਟਵਾਰੀ ਲੱਗਣਾ ਸੀ, ਮੱਲ'', ਤਾਏ ਨੇ ਨਿਰੁੱਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੋੜਵਾਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੀ ਖੁੰਬ ਤਾਂ ਖ਼ੂਬ ਠੱਪੀ ਗਈ ਪਰ 'ਦੋ ਪਈਆਂ ਵਿਸਰ ਗਈਆਂ ਸਦਕਾ ਢੂਈ ਦਾ' ਵਾਂਗ ਅਸੀਂ ਡਟੇ ਰਹੇ ਤੇ ਕਿਹਾ, ''ਨਹੀਂ ਤਾਇਆ, ਪਟਵਾਰੀ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ''। ਪਰ ਤਾਇਆ ਕਿੱਥੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਿਰਸਾਨੀ ਕਰਦੇ ਤਾਏ ਨੂੰ ਪਟਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਨੇ ਭਲਾ ਵਤਾਊਂ ਲੈਣੇ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਗੇਟ ਮੂਹਰਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਘਿਆ, ਕਾਲਜ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਤਾਏ ਦਾ ਅਗਲਾ ਜਵਾਬ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ (ਸਮੇਤ ਪਟਵਾਰੀਆਂ) ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਕੰਵਲ ਦੇ ਫੁਲ ਵਾਂਗ ਨਿਰਮਲ ਖਿੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

''ਉਹ ਮੱਲਾ! ਤਨਖਾਹਾਂ ਕੌਣ ਦੇਖਦਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ, 'ਉਤੋਂ'' ਕਮਾਈ ਚਾਹੀਦੀ ਐ'', ਤਾਇਆ ਅਗੋਂ ਬੋਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਐਡੇ ਭੋਲੇ ਸੀ (ਕਮਾਲ ਐ! ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਭੋਲੇ ਵੀ ਸੀ!) ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਦੋਂ 'ਉਤਲੀ/ਉਪਰਲੀ' ਕਮਾਈ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਨੌਲੇਜ ਐਨੀ ਕੁ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਉਪਰਲੀ', 'ਹੇਠਲੀ', 'ਸੱਜੀ', 'ਖੱਬੀ', 'ਸਾਈਡ' ਦੀ, ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ!

ਸਾਡੀ ਉਦੋਂ ਤਨਖਾਹ ਤਿੰਨ ਡਿਜਿਟੀ ਸੀ, ਬਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਕੁ ਸੌ। ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਮੌਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮਾਸਟਰੀ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀ ਦਾ ਚੋਲੀ ਦਾਮਨ ਦਾ ਸਾਥ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਇਕਹਿਰੇ ਟੱਬਰਾਂ ਦਾ ਲੱਪ-ਗੜੱਪੀ ਖਾਣ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਨਮਿਆ। ਸਾਡੀ ਮਾਸਟਰਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵਿਆਹ-ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪੁੱਛ-ਪਰਤੀਤ ਜਾਂ 'ਕੀਮਤ' ਵੀ ਛੇਵੇਂ-ਸੱਤਵੇਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਹੱਥ-ਪੱਲਾ ਨਾ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਚਲੋ 'ਮਾਸਟਰ-ਮਾਸਟਰਾਣੀ' ਹੀ ਸਹੀ। ਪੰਜ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਐਦਾਂ ਈ ਸੀ, ਅੱਜ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮਸੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਮਿੰਨਤਾਂ-ਤਰਲਿਆਂ ਨਾਲ!

ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਸਾਡੀ 'ਚੱਪਣੀ 'ਚ ਨੱਕ ਡੋਬੂ' ਨੌਬਤ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਮਗਰੋਂ ਹੋਈ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਦੋ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਸੁਖੀ-ਸਾਂਦੀ ਲੰਘ ਗਏ ਪਰ ਫਿਰ ਮਿਹਰਬਾਨਾਂ-ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਦੀ ਸਵੱਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਫਲੈਸ਼ ਲਾਈਟ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਹਰ ਜਣਾ-ਖਣਾ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚਲੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰਾਖੀ ਵਲੋਂ ਅਮਿਤਾਭ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਟਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਕਿ 'ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਕਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ', ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਇਥੇ ਕਲੀਮ ਆਜਿਜ਼ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਐਂਵੇਂ ਈ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ-''ਦਾਮਨ ਪੇ ਕੋਈ ਛੀਂਟ ਨ ਖੰਜਰ ਪੇ ਕੋਈ ਦਾਗ, /ਤੁਮ ਕਤਲ ਕਰੋ ਹੋ ਕਿ ਕਰਾਮਾਤ ਕਰੋ ਹੋ''!

ਵੈਸੇ ਵੀ ਵਿਹਲੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਲਗਣਾ ਇਕ ਕਲਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਨਿਖੱਟੂ-ਕਲਾ!

''ਨਾ, ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਹੋ, ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੈ, ਮੰਜੀ ਫੜੀ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਮੰਜੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੜ ਲੈਣੈਂ'', ਬਿਨ ਮੰਗੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦੀ ਬੰਬਾਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਸਾਡੇ ਰੋਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਮੰਜੀ ਨਹੀਂ ਫੜੀ, ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਈਦੈ, ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਪਟਾਕ ਕਰਦਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ, ''ਆਰਾਮ ਹੈ ਹਰਾਮ! ਕੰਮ ਪਿਆਰਾ, ਚੰਮ ਨਹੀਂ! ਜੋ ਬਹਿ ਗਿਆ ਸੋ ਰਹਿ ਗਿਆ! ਬੰਦਾ ਖੜਾ ਲੋਹਿਆ, ਬੈਠਾ ਗੋਹਿਆ ਅਤੇ ਲੇਟਿਆ ਮੋਇਆ''!

ਕਈਆਂ ਨੇ ਲੌਰਡ ਟੈਨੀਸਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਮਨ-ਪਸੰਦ ਕਵਿਤਾ 'ਯੂਲਿਸਿਜ਼' ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਕੋਟ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ''ਰੁਕਣਾ/ਅੰਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕੇਡੀ ਬੋਰੀਅਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, (ਤਲਵਾਰ ਦਾ) ਬਿਨ ਵਰਤੇ ਜੰਗਾਲੇ ਜਾਣਾ, ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਨਾ ਲਿਸ਼ਕਣਾ..., ਜਿਵੇਂ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੋਵੇ''!

ਬਿਨ ਮੰਗੇ ਮਸ਼ਵਰਿਆਂ ਦਾ ਮੂਸਲੇਧਾਰ ਮੀਂਹ ਮੁਸਲਸਲ ਪੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਸਾਡੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਐਕਟ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਨਾ ਹੋਏ ਹੋਈਏ, ਸਰੀਰ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਹੋਈਏ!

ਦਰਅਸਲ ਲੋਕ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ। ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਕਸੀਦੇ, ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ, ਪੂਛ ਦੀ ਪੁੱਛ ਐ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛਦੈ! ਬਸ਼ੀਰ ਬਦਰ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦੈ-''ਯਹਾਂ ਲਿਬਾਸ ਕੀ ਕੀਮਤ ਹੈ ਆਦਮੀ ਕੀ ਨਹੀਂ, ਮੁਝੇ ਗਲਾਸ ਬੜਾ ਦੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਕਮ ਕਰ ਦੇ''!

ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਭ-ਚਿੰਤਕ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ''ਨਾ ਸੱਚ ਦਸੀਂ, ਸਮਾਂ ਕਿਦਾਂ ਟੱਪਦੈ''? ਅਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ''ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਲਈਦੈ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਲਮ-ਘਸਾਈ ਵੀ ਕਰ ਲਈਦੀ ਐ''।

ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਅੱਗ ਬਬੂਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਦ ਕੇ ਪਿਆ, ''ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੋਇਆ? ਇਹਤੋਂ ਭਲਾ ਕੀ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦਾ ਹੋਊ? ਛਿੱਕੂ? ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਚਾਰ ਛਿੱਲੜ ਹੱਥ ਲੱਗਣ। ਕੀ ਨਪੈਥੜਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ 'ਚ ਪਿਐਂ''?

ਸਾਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕਵੀ ਵਿਲੀਯਮ ਬਟਲਰ ਯੀਟਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਐਡਮਜ਼ ਕਰਸ' (ਆਦਮ ਦਾ ਸਰਾਪ) ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਕ ਸਤਰ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਵੀਆਂ (ਲੇਖਕਾਂ) ਨੂੰ 'ਵਿਹਲੜ' ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਸੂਰਮੇ' ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਵੀ ਪੈਸਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਪੈਸਾ! ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਇਕ ਗਾਣੇ ਵਾਂਗ 'ਬਾਪ ਬੜਾ ਨਾ ਭਈਆ ਸਭ ਸੇ ਬੜਾ ਰੁਪਈਆ'। ਬਸ ਪੈਸਾ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਚਾਹੇ ਦੀਨ-ਈਮਾਨ ਵੇਚੋ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਭੜਵਾਗੀਰੀ ਕਰੋ।

ਪਰ ਕਰੀਏ ਕੀ, ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿਰ-ਫਿਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਪੈਸੇ ਨਾਲੋਂ ਪੈਜ-ਪੱਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਪੈਂਡੇ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ- ''ਫਰੀਦਾ ਬਾਰਿ ਪਰਾਇਐ ਬੈਸਣਾ ਸਾਈਂ ਮੁਝੈ ਨ ਦੇਹਿ॥ ਜੇ ਤੂ ਏਵੈ ਰਖਸੀ ਜੀਉ ਸਰੀਰਹੁ ਲੇਹਿ''॥ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ-1380)

ਮੁਥਾਜੀ ਦੀ ਮੱਖਣ-ਮਲਾਈ ਨਾਲੋਂ ਗੈਰਤ ਦੀ ਸੁੱਕੀ ਚੰਗੀ, ਲੱਲੀ-ਛੱਲੀ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਨਾਲੋਂ 'ਦੋ ਪੈਰ ਘੱਟ ਤੁਰਨਾ ਪਰ ਤੁਰਨਾ ਮੜ੍ਹਕ ਦੇ ਨਾਲ' ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਹਤਰ! ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਇਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ ਕਹਿੰਦੈ ''ਖ਼ੁਦੀ ਨਾ ਬੇਚ ਗਰੀਬੀ ਮੇਂ ਨਾਮ ਪੈਦਾ ਕਰ''!

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਜੀਵਨ ਟਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਨੀਂਦੇ ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਜਾਗੇ ਉਠਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਹਰ 'ਵਾਰ' ਐਤਵਾਰ ਹੈ! ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸੱਪ ਸੁੰਘ/ਲੜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਸੋਮਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ! ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਐਤਵਾਰ! ਵੈਲਸ਼ ਕਵੀ ਡਬਲਿਯੂ. ਐਚ. ਡੇਵਿਸ ਦਾ ਉਲਾਹਮਾਂ 'ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਵੀ ਭਲਾ ਕਾਹਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨ ਤੇ ਨਿਹਾਰਨ ਦਾ ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ'? ਅਸੀਂ ਸਿਰਿਉਂ ਹੀ ਲਾਹ ਮਾਰਿਆ। ਜੀਵਨ 'ਚ ਹੁਣ 'ਖੜ੍ਹਨ ਤੇ ਨਿਹਾਰਨ' ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੈ! ਉਮਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਮਾਲਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ! ਸਗੋਂ 'ਬੁਢਾ ਹੋਗਾ ਤੇਰਾ ਬਾਪ' ਵਾਂਗ ਸੂਰਤੇ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ''ਉਮਰ ਢਲ ਗਈ ਲੇਕਿਨ ਖਲਿਸ਼ ਦਰਦੇ-ਮੁਹਬਤ ਕੀ, ਯਹਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤੀ ਥੀ ਵਹੀਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤੀ ਹੈ''!

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੋਟਾਨਿ-ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਰ

ਜੱਗੀ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ

ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ

ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੂਟਾ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿੰਕਾ

ਰਨਦੀਪ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਿੰਕੂ

ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ

ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ

ਵਲੋਂ: ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ, ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ)

For more info.: guruladhore@gmail.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)
ਫੋਨ: 847-330-1421

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸੱਤੀ) ਭੱਠਲ
(ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ
(ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

From:
Major Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhattal & Sukhraj Singh Takher
and their families.

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ!

ਆਪਣੇ ਸਨੇਹੀਆਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ 25 ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਜੋ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਮਾਣ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ, ਲੇਖਕਾਂ, ਸਮੂਹ ਪਾਠਕਾਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਤੇ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇ।

ਵਲੋਂ: ਸ. ਜਸਮੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)
ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ ਸੀ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ

242-25 Braddock Ave. Bellerose NY 11426

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ), ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ) ਤੇ ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਗਿਅਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ) ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਲਾ ਵੀਰ ਜੀ ਇਕ ਹਫਤਾ (7 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ) ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਣਗੇ।

ਅਪ੍ਰੈਲ-07 (ਐਤ) 01:30-02:30 (ਦੁਪਹਿਰ)
ਅਪ੍ਰੈਲ-08 (ਸੋਮ) 07:45- 08:30 (ਸ਼ਾਮ)
ਅਪ੍ਰੈਲ-09 (ਮੰਗਲ) 07:45-08:30 (ਸ਼ਾਮ)
ਅਪ੍ਰੈਲ-13 (ਸ਼ਨੀ) 12:00-01:00 (ਦੁਪਹਿਰ)
ਅਪ੍ਰੈਲ-13 (ਸ਼ਨੀ) 08:00-09:00 (ਸ਼ਾਮ)
ਅਪ੍ਰੈਲ-14 (ਐਤ) 01:30-02:30 (ਦੁਪਹਿਰ)

ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਰਤਨੀਏ : **ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਲਾ ਵੀਰ ਜੀ**
ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਲਿਕੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁਟ ਵਰਤੇਗਾ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 718-343-1030 ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ।

ਦਾਸ : ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੈਲਰੋਜ਼

Gurdwara Sant Sagar on Social Media

ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਕਲਪ

15-17 ਫਰਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਪਰਚਾ

ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀਆਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਚਰਚਾਵਾਂ/ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ-ਉਸਾਰ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਧਰਾਤਲ ਦੀ ਚਰਚਾ/ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਉਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਬੰਦੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅੰਦਰੋਂ ਢਾਡੀ, ਕਵੀ ਅਤੇ ਕਥਾਕਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਪੱਛਮੀ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪਰੰਪਰਾ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਿਹੜੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮੁਹਿੰਮ ਹਿਊ ਮੈਕਲੋਡ (F.H. Mcleod) ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਖਰ ਡਾ. ਫੀਨਿਕ ਦਾ ਪੀ-ਐਚ.ਡੀ ਥੀਸਿਸ (Dr. Zenech, Playing the game of love: The sikh Tradition of Martyrdom) ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ

ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ
ਫੋਨ: +91- 93163-01328

ਸਿਰਲੇਖ ਤਾਂ ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 20ਵੇਂ ਸਲੋਕ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥1412

ਅਣਛਪੇ ਇਸ ਥੀਸਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਏਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਫੀਨਿਕ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਿਸ਼ੰਗ ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ/ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ/ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਥੇ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੇਖਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਨਘੌਚੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੇਨ ਮੇਖਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਰਗੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਸਤ ਵਰਤਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਮਕਾਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵੇ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਉਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀਆਂ ਊਰਜਿਤ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਲੀਹ ਨਹੀਂ ਤੋਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 52 ਕਵੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬਿਆਨਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰੰਪਰਾ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ-ਪਰਤ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਮਰਮ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਅਮਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਨ ਮਰਨ ਦੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਵੱਢ ਸਿੱਖ-ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਜੇ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਟੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਸਦਕਾ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੀਹਾ ਪਾੜਵਾਂ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੱਬ ਦੇ ਇਹ ਬੰਦੇ ਰੱਬ ਵਰਗੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। "ਜੈਸਾ ਸੇਵੈ ਤੈਸਾ ਹੋਇ" ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਜਿਊਣ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਪੀਰਾਂ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਝੁਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਦਾਹਵੇਦਾਰ ਸਦਾ ਝੁਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ:

ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ 1 ਘਰੁ 1 ਅਸਟਪਦੀਆਂ॥(53)
ਪੀਰ ਪੈਕਾਮਰ ਸਾਲਕ ਸਾਦਕ ਸੁਹਦੇ ਅਉਰੁ ਸਹੀਦ॥
ਸੇਖ ਮਸਾਇਕ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾ ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ ਰਸੀਦ॥
ਬਰਕਤਿ ਤਿਨ ਕਉ ਅਗਲੀ ਪੜਦੇ ਰਹਿਨਿ ਦਰੂਦ॥

ਏਸੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਸ਼ੇਖਾਂ ਅਤੇ ਪੀਰਾਂ ਵਰਗੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਡੰਡਉਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

ਜਾ ਕੈ ਈਦਿ ਬਕਰੀਦਿ ਕੁਲ ਗਊ ਰੇ ਬਧੁ ਕਰਹਿ ਮਾਨੀਅਹਿ ਸੇਖ ਸਹੀਦ ਪੀਰਾ॥

ਜਾ ਕੈ ਬਾਪ ਵੈਸੀ ਕਰੀ ਪੂਤ ਐਸੀ ਸਰੀ ਤਿਹੂ ਰੇ ਲੋਕ ਪਰਸਿਧ ਕਬੀਰਾ॥(1293)

ਦੋਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਇਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਅਰਬੀ ਮੂਲ ਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪੀ ਧਰਾਤਲ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਉਸਾਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਾਂਗ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਲੀ/ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਕਲਪ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਰਗਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਾਖੀ/ਗਵਾਹੀ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਸੰਗਯਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਸਾਖੀ/ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਪਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਕੇਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਭਾਇਆ*1। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਗੁਰੁਮਤ ਮਾਰਤੰਡ (ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ), ਗੁਰੁਮਤ ਸੁਧਾਕਰ ਅਤੇ ਗੁਰੁਮਤ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਸੰਕਲਪੀ ਹਵਾਲਾ ਗੁੰਮ ਹੈ। ਇਸ ਘਾਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਚਲਾਵੇਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਆਧਾਰ ਦੀ ਧੁਰੋਹਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਧਰਮਸਾਲ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਨੈਤਿਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ*2। ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਮਿਸਲ ਕਾਲ (1716-1799), ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ (1799-1839), ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਲਗਾਤਾਰ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਸਿੱਖ-ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਧਰਮ ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਢਾਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਊਰਜਿਤ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਮੱਧਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਨੇ ਉਸਾਰੇ ਸਨ, ਉਹੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਗਿਲਝਨੁਮਾ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ:

ਤੁਰੀਆਂ ਸੰਗ ਕਲਜੋਗਣਾ ਲੈ ਖੱਪਰ ਖਾਲੀ
ਹੋਵੇਗਾ ਅਸਮੇਧ ਜੱਗ ਰੱਜ ਖਾਣ ਸਵਾਲੀ

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਲਹੂ ਨਾਲ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਇਬਾਰਤ ਹੈ। ਸੋ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਚੋਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਨਿਭਣ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਸਿੱਖ-ਘਾੜਤ, ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮਕਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਕਾਲ/ਵਰਤਮਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਲਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ-ਨਾਬਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ-ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਤਾਕਤ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ-ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖ-ਮਸੀਹਾ ਬਣ ਗਏ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਗਰਦਾਨਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ/ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ/ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਊਰਜਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾਈ-ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ-ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਂਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗੀ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਤੀਜਾ ਇਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲ ਸਥਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿੱਖਾਂ ਵਰਗੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਵਾਂਗ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾੜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮੂਲਕ ਸਮਝ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਕਥਾਕਾਰੀ/ਭਾਸ਼ਣਕਾਰੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਤਮ-ਇੱਛਾ (volunteering) ਨਾਲ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਜਿਊਣ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਸੀ 15-17 ਫਰਵਰੀ 2024 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ "ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਕਲਪ" ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੈਮੀਨਾਰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਕੋਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਪਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਜਾਣ (transcended) ਵਾਂਗ ਵਾਪਰਨਾ, ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਾਪਰਨ ਨੂੰ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਹੂ ਨਾਲ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਵੀ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੂਰਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਇਕਹਿਰੇ ਰਾਹ ਪੈ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ੰਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਵਾਲੇ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬਿਰਤਾਂਤ ਮੇਰੇ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਜੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗੁਆਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਪਰ ਗਏ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਸੀ/ਹੈ, ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਵੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ:

ਪ੍ਰਭ ਜੀ! ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਬਿਚਾਰੋ
ਆਪਣਾ ਜਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ
ਗੈਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨ ਮਾਰੋ।

ਪੁਸਤਕ 'ਚੋਲਾ ਟਾਕੀਆਂ ਵਾਲਾ' ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜੋ ਲਹੂ ਗੁਰੂਕੇ ਵਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹੀ ਬਣ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਊਰਜਿਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਗਵਾਹੀ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ, ਮਾਸੂਮਾਂ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੇ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ-ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਨਾਬਰੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦੀ ਮੌਤ ਇਕ ਪਰਤੀ ਨਹੀਂ ਦੋਹਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਰਲਗੱਡ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ-ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਪਰੰਪਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਧੁੰਧਲਾ ਹੁੰਦਾ ਗੁਆਚਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਪਰੰਪਰਕ ਰੰਗ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰੰਗ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਵਾਂਗ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੈਲਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਜਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੇਲਗਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਪਰੰਪਰਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਭੁੰਜੇ ਸੌਂ ਕੇ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਾ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਘਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡਾਂਗ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਡੀ ਭੋਡੀ ਭੀੜ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਮਨਾਉਂਦੀ ਦਨਦਨਾ ਰਹੀ ਆਮ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਗੁੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੀ ਲਿਖਤ-ਪਰੰਪਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਸੀ ਕਿ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਟੱਬਰ ਸਮੇਤ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਪੀੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰਦੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਸਕਣਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੇ ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਕੀਦੇ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਸਕਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਲ ਵੀ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਜਿਊ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਏਸੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਵਾਲੇ:

1. ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼, ਪੰਨਾ 134, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਪਟਿਆਲਾ, ਛੇਵੀਂ ਵਾਰ 1999
2. Nirbhai Singh, The Sikh Vision Of Heroic Life And Death, p. 22, Singh Brothers Amritsar, 2006- "Guru Nanak calls this temporal forld dharmasala, An embodiment of moral struggle (dharma-yudh)"

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

* ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ, ਜੇ ਉਹ ਵੀ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਵਿਕਣਗੇ।

* ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਲਿਖਿਆ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

* ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਪਰ ਰਾਹਵਾਂ ਵਿਚ ਖਿੱਲਰੇ ਕੰਡੇ ਤਾਂ ਚੁਗ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

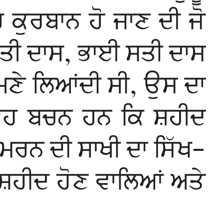

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

* ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਮਾਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਾਂ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ।

* ਵਿਗਿਆਨੀ ਭਾਲਦੇ ਹਨ ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮੰਗਲ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?

* ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੀਏ ਸਮਾਂ ਪੈਸੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ।

* ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਪੀ. ਐਚਡੀ. ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੁਦ 'ਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਹੀ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

* ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਅਣਜਾਣੇ ਰਾਹਾਂ ਨਾਲ ਨੈਣ ਮਿਲਾਓਗੇ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਹੈ।

* ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਗੱਲ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਵਾਂਗ ਹੈ ਭਾਵ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਤਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕੀ ਦਿਸੇਗਾ?

* ਦਿਖਾਵਾ ਓਨਾ ਕੁ ਹੀ ਕਰੋ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਲੋਕ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੁਪਹਿਰੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਕੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਮੂਰਖ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

* ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਸਤੀ ਚੀਜ਼ ਮਾੜੀ ਹੀ ਹੋਵੇ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕਰਪਾਰੇ, ਲੱਡੂ ਤੇ ਸ਼ੀਰਨੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਖਤਮ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

* ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਮਝਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਵੇਖ ਕੇ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨ ਲਖਨਊ ਜਾਂ ਬਰੇਲੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਾਨ ਖਾਣ ਵਾਲਾ।

* ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਵਰਗੀ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਨਾਲ ਤਸ਼ਬੀਹ ਦਿੱਤੀ ਲਾਈਕ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮਿਲੇ ਸੋਚੋ ਸੋਚ ਗਲਤ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ।

* ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇ ਫਿਰ ਪੀਲੇ ਤੇ ਫਿਰ ਸੁੱਕੇ।*

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਨਾ ਨਾ ਬੋਲੋ ਕਿ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਚੁੱਪ ਕਰਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਸਗੋਂ ਓਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਕਰੋ ਕਿ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁਣ।

ਚਿਹਰਾ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਫਲਸਤੀਨੀ

ਤਲ ਅਵੀਵ ਤੋਂ ਸ਼ੀਰਾ ਫ੍ਰੈਂਕਲ ਨੇ 'ਦਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਲਈ ਆਪਣੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ਼ੀਰਾ ਫ੍ਰੈਂਕਲ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਸਥਿਤ ਰਿਪੋਰਟਰ ਹੈ ਜੋ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ, ਟਿਕਟੌਕ, ਯੂਟਿਊਬ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਵੱਟਸਐਪ ਸਮੇਤ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉੱਪਰ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਟੈੱਕ ਰਿਪੋਰਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਿਲ ਦਾ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਉੱਪਰਲੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜੀ ਚੌਕੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ 'ਤੇ ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਹੀ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਕਵੀ ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕੇ ਆਪਣੇ 3 ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਪ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ, ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਗਏ।

ਇਸ 31 ਸਾਲਾ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ

ਸ਼ੀਰਾ ਫ੍ਰੈਂਕਲ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।" ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ (ਕਥਿਤ) ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਹਮਾਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗਾਜ਼ਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮਿਸਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਾਲੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਸਨੂਈ ਬੁੱਧੀ (ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਖੋਜ ਲਿਆ ਕਿ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਮ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸੀ।

ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਗਿਆਤ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਫਸਰਾਂ, ਫ਼ੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਵੇਰਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਦੇ ਛਾਪਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹਮਾਸ ਦੁਆਰਾ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਆਰਾ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਹਮਾਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਉਖਾੜਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਹੀ ਹਮਾਸ ਦੇ ਭਗੌੜੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਚਾਰ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਫ਼ੌਜੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਯੂਨਿਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਈਬਰ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਯੂਨਿਟ 8200 ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਿੱਜੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਕੰਪਨੀ 'ਕੋਰਸਾਈਟ' ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੂਗਲ ਫੋਟੋਜ਼ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਭੀੜ ਅਤੇ ਦਾਣੇਦਾਰ ਡਰੋਨ ਫੁਟੇਜ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਚਿਹਰੇ ਚੁਣਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਖੋਜਕਰਤਾ ਮਾਤ ਮਹਿਮੂਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ "ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਾਨਵੀਕਰਨ" ਕੀਤਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ, ਡਰੋਨ ਫੁਟੇਜ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਨਿੱਜੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਖ਼ਾਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਕ ਕਰਨ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤੀ ਗਈ। 7 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨਿਟ 8200 ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਸ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨਿਟ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੈਮਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਫੁਟੇਜ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਮਾਸ ਦੁਆਰਾ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਹਮਾਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ "ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ" ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਕੈਮਰੇ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹਾ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫੌਜੀ।

ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਗਿਆਤ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਫਸਰਾਂ, ਫ਼ੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਵੇਰਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੋ ਲੋਕ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ, ਫ਼ੌਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।" ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, "ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।"

ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਏ.ਆਈ. ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਾਰਨ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਹਾਲੀਆ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੁਲਕ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਨੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਆਰਾ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਐਮਨੈਸਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਐਮਨੈਸਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੇਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀਆਂ ਕੋਲ ਬਲੂ ਵੂਲਫ ਨਾਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਨਾਖਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੈਬਰੋਨ ਵਿਚ ਚੈੱਕ-ਪੁਆਇੰਟਾਂ 'ਤੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈ-ਰੈਜ਼ੋਲੂਸ਼ਨ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੌਜੀ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੇਟਾਬੇਸ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਐਪਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗਾਜ਼ਾ ਜਿਥੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 2005 ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਚ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹਮਾਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਫੋਨ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਟੈਪ ਕਰਨ, ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਕੈਦੀਆਂ ਤੋਂ

ਤਿੰਨ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਫਿਰ ਕੋਰਸਾਈਟ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਗਈ। ਕੋਰਸਾਈਟ ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਰ-ਮੁਕਾਮ ਤਲ ਅਵੀਵ ਵਿਖੇ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉੱਪਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਦਾ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਦਿਸਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਰਸਾਈਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਬਰਟ ਵਾਟਸ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਲਿੰਕਡਿਨ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ "ਅਤਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਣਾਂ, (ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡਰੋਨ ਨਾਲ ਵੀ,) ਹਨੇਰੇ, ਮਾੜੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।" ਕੋਰਸਸਾਈਟ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨਿਟ 8200 ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫੁਟੇਜ ਦਾਣੇਦਾਰ (ਥੋੜ੍ਹੀ ਖਿੰਡਵੀਂ) ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਰਸਾਈਟ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਖੌਝਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫ਼ੌਜ ਨੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਾਰਆਮਦ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦੋਂ ਝੂਠੇ ਪਾਜ਼ਿਟਿਵ ਨਤੀਜੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵੀ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਜੋਂ ਗ਼ਲਤ ਪਛਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕੋਰਸਾਈਟ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪੂਰਕ ਵਜੋਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਗੂਗਲ ਫ਼ੋਟੋਜ਼ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਗੂਗਲ ਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਫੋਟੋ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਸਟੋਰੇਜ ਸਰਵਿਸ ਹੈ। ਗੂਗਲ ਫੋਟੋਜ਼ 'ਤੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਡੇਟਾਬੇਸ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਕੇ, ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਫੋਟੋ ਖੋਜ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ।

ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਗੂਗਲ ਦੀ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਹੋਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਕੋਰਸਾਈਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਿਆ (ਕਸਟਮਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ) ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਗੂਗਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੂਗਲ ਫੋਟੋਜ਼ ਮੁਫ਼ਤ ਖ਼ਪਤਕਾਰ ਉਤਪਾਦ ਹੈ ਜੋ "ਫੋਟੋਆਂ ਵਿਚਲੇ ਬੇਪਛਾਣ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪਛਾਣ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।"

ਜਦੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਉੱਥੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੈਮਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕ ਘਮਸਾਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਮਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਮਾਸ ਲੜਾਕਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਆਪਕ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਮਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬੀਤ ਲਾਹੀਆ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਕਵੀ ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਮਾਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਕ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਫ਼ਸਰਾਂ

ਫਲਸਤੀਨੀ ਸ਼ਾਇਰ ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੜੀ ਸੂਝ ਵਾਲੀ ਰਾਜਸੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਕਟਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾ ਕੇ ਹਕੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰ ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਵੱਲ ਮੁੜੀਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਕਿਰਤ ਦੇ ਖਾਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੱਭਿਅਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦਾ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨਾ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਉਥੇ ਇਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਕਿਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਵਿਦੇਸ਼ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ।

ਕੋਈ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਨਦੀ ਆਈ। ਆਪਣੇ ਸਾਮਾਨ ਸਮੇਤ ਉਹ ਬੰਦਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਦਮ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਨਦੀ ਕੰਢੇ ਚਮਕਦੀ ਚੀਜ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦੇਖਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਦੀ ਦੇ ਤੱਟ 'ਤੇ ਦੱਬ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਛੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰ
ਫੋਨ+91-98550-51099

ਖੁਰਨ ਨਾਲ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋਤੀਆਂ, ਝੋਲੇ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅਜੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਤਰਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ- ਮੋਹਰਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ! ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਤੱਟ 'ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਸੋਚ ਉਡਾਰੀ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਲ ਫਖਰ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਮੋਹਰਾਂ ਵਾਲਾ ਝੋਲਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਮਾਨ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ-ਕੰਢੇ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਤਿਓਂ ਹੋਰ ਮੋਹਰਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀਆਂ। ਨਿਰਾਸ਼ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਮੋਹਰਾਂ ਵਾਲਾ ਝੋਲਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਮਾਨ ਉਥੋਂ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਲਾਲਚ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਮਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਰਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਮੁਸਾਫਿਰ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਫੜੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਉਡਦੀਆਂ ਮਗਰ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਅੰਨ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਨਾਜ ਤੁਸੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਦੀ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਜੋ ਭਾਅ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਕਣਕ ਝੋਨੇ ਦੇ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਰੇਹਾਂ-ਸਪਰੇਹਾਂ, ਤੇਲ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਅ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਦੇ ਭਾਰ 'ਚ ਹਰ ਦਿਨ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਗਲਬੇ ਨੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਖੇਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੁਣ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਤਲਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਵੱਸਣ ਲਈ ਸੁਖਣਾ ਵਜੋਂ ਖਿਡੌਣਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜਬੂਰੀਵੱਸ ਆਪਣੀ ਭੋਇੰ ਦਾ ਟੋਟਾ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਇਧਰਲੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਵੱਟ ਕੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸਰਮਾਇਆ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮਲ ਹੋਰ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਆਸ ਫਿਲਹਾਲ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਖ਼ਤਰੇ ਸਬੰਧੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਟਰੈਕਟਰ ਟਰਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਜੇ ਇਹੋ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ? ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਹੋਰ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਆਸ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੜੀ ਸੂਝ ਵਾਲੀ ਰਾਜਸੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਕਟਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾ ਕੇ ਹਕੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਡਾਕੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਸਬੰਧੀ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਖ਼ਤਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸ਼ੁਤਰਮੁਰਗ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਦੂਸ਼ਿਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਬਰਸਾਤੀ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਕੇ, ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲਗਾਹਾਂ ਬਣਾ ਕੇ, ਕਣਕ ਝੋਨੇ ਦੇ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਇਕੱਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸੰਕਟ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਸੂਝ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਅਗਲੇ ਆਏ ਦਿਨ ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਵੱਲ ਮੁੜੀਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਸਾਧਨ ਹਨ ਉਹ ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਗਏ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ? ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਕਿਰਤ ਦੇ ਖਾਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੱਭਿਅਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦਾ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨਾ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਉਥੇ ਇਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੇਲ੍ਹ-ਨੁਮਾ ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹਰ ਦਿਨ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੁਰੂਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਲੰਕ ਲੱਗਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਫਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣ। ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਝੱਟ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਈਏ।

ਪੰਜਾਬ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਉਜੜਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਵੱਸਿਆ; ਪੰਜਾਬ ਸਦਾ ਵਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਸਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਦੌਰ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਹੋਣਗੇ। ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇੱਧਰ ਪਰਤਣਾ ਨਹੀਂ। ਸਹਾਰਾ ਲੋੜਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਰ ਸਰਗਰਮੀ ਪੈਸੇ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਕਿਰਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੱਸਦਾ ਵੱਸਦਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬੜੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵੱਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਸਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਬਸ ਲੋੜ ਹੈ ਅਸੀਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਈਏ।

ਚਿਹਰਾ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਾਈਲ ਵਿਚ ਹਮਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਜੋ 'ਥਿੰਗਜ਼ ਯੂ ਮੇ ਫਾਈਂਡ ਹਿਡਨ ਇਨ ਮਾਈ ਈਅਰ: ਪੋਇਮਜ਼ ਫਰੌਮ ਗਾਜ਼ਾ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਹਮਾਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 19 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਚੌਕੀ ਉੱਪਰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਮਿਸਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਦਰਜਨ ਆਦਮੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਸਮੂਹ ਉੱਪਰ 'ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 30 ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਹਾਕ ਮਾਰੀ।

ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ 'ਦਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕਰ' ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਸਿਹਰਾ 'ਦਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕਰ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇੰਟੈਰੋਗੇਸ਼ਨ 'ਗ਼ਲਤੀ' ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ "ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।"

ਮੁਸਾਬ ਅਬੂ ਤੋਹਾ ਜੋ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕਾਹਿਰਾ (ਮਿਸਰ) ਵਿਚ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਕੈਪਚਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ" ਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ "ਆਪਣੇ ਡਰੋਨਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਤਾਂ ਰੱਖ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬਾਗ਼ਬਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਕੂਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।"

ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ...!

ਇਹ ਘਟਨਾ ਤਕਰੀਬਨ 54 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਸਵਰਗੀ ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਉਪਕਾਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪੜਾਅ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਘੌਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਬੱਬੀਂ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਬੂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਾਬੂ ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਸੀ। ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
multaniny@gmail.com

ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਮ ਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਅਚਨਚੇਤ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਵਿਖਾਈ ਸੰਜੀਦਗੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਟਾਂਡਾ ਉੜਮੁੜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੀਡੀਅਮ ਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਲਕੱਤੇ ਹਿੰਦੀ ਮੀਡੀਅਮ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਮੈਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੇਗੋਵਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਅਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਮੇਰੇ ਕਲਾਸ ਇੰਚਾਰਜ ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੌਰੰਗਪੁਰ ਸਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਵੱਡੀ ਮਿਆਣੀ ਸਨ। ਉਹ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਕੇ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂੰ? ਮੈਂ ਇੰਗਲਿਸ਼, ਪੰਜਾਬੀ, ਸੋਸ਼ਲ ਸਟੱਡੀ, ਡ੍ਰਾਇੰਗ, ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਚੰਗਾ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ ਤਿਮਾਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੋਰਡ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਦਾਖਲੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਤੌਰ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਮਾਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੰਬਰ ਦੱਸਦਾ, ਫਿਰ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਦਾਖਲਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ? ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾਖਲਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਦਾਖਲੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਇੰਚਾਰਜ ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੁੰਡਾ ਠੀਕ ਏ ਦਾਖਲਾ ਭੇਜ ਦਿਓ।' ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਰਾਇ ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੀਰੋ। ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰੋ ਵੇਖ ਕੇ ਇਕਦਮ ਤ੍ਰਭਕ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਜ਼ੀਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨੰਬਰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਨ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਕਿਉਂ ਘੱਟ ਹਨ? ਮੈਂ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਸਰ ਜੀ ਹਿਸਾਬ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ। ਮੈਂ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਤਾਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਾਵਾਂਗਾ? ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।' ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਸ਼ਰਟ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਟਾਈਲ ਵਜੋਂ ਕਾਲਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਬਟਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕ ਬਟਨ ਵਾਧੂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੌਰਾਨ ਬਾਵਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਟ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਵਾਧੂ ਬਟਨ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਟਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਪੁੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਲਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਟੌਹਰੀ ਸ਼ਰਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ।' ਬਾਵਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦਾਖਲਾ ਭੇਜ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਠੀਕ ਏ ਸਰ'।

ਬੋਰਡ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾ-ਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਲੱਖ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ— ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਡੇਟਸ਼ੀਟ ਵੀ ਆ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਵਧੀਆ ਸੀ ਪਰ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਪੇਪਰ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਪੇਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੇਪਰ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਪੇਪਰ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠਾ ਬਾਕੀ ਪੇਪਰ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਵਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਕਰੇਂਗਾ?' ਮੈਂ ਨਾ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਕੋਲ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਿਹਾ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉੱਚਾ ਮੁਕਾਮ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਹਿਜ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

Late BAWA NARINJAN SINGH (16.10.1931 TO 01.11.2005)

ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦਾ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੇਵਕ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬੜੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਬ ਬਹੁੜਿਆ ਏ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਉਹੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸਾਮਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪੇਪਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਆਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕੁਝ ਕਰੇਂਗਾ?' ਮੈਂ ਫਿਰ ਨਾ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਹੋ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸੇਵਕ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕੁਛ ਅਲਜਬਰੇ ਦੇ ਅਤੇ ਕੁਛ ਜੀਉਮੈਟਰੀ ਦੀਆਂ ਥਿਊਰਮਾਂ ਦੇ ਗਿਆ। ਇੰਜ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪੇਪਰ ਹੋ ਗਏ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਵੀ ਹੁਣ ਪਾਸ ਸਮਝੋ। ਪੇਪਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਜ਼ਲਟ ਆਉਣ ਤੱਕ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਿਲਸਿਲਾ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਰਿਜ਼ਲਟ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਅਖੀਰ ਇਕ ਦਿਨ ਰਿਜ਼ਲਟ ਆ ਹੀ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਟਾਂਡਾ ਰੇਲਵੇ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਗਜ਼ਟ 'ਤੇ ਚੈੱਕ ਕੀਤੇ। ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਮੇਰਾ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮਨ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਗਜ਼ਟ ਵਿਚੋਂ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਕਹਿੰਦਾ ਥਰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ, ਸੈਕਿੰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਚੈੱਕ ਕਰਾਂ?' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਥਰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਹਨ, ਭਲਾ ਮੇਰੀ ਸੈਕਿੰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਏ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸੈਕਿੰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਚੈੱਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਮੇਰਾ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਯਾਨੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਸੈਕਿੰਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਚਲੋ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਪੜਾਅ ਜੋ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਏ।

ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਹਰੇਕ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਦਾ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਮਾਰਕ ਸ਼ੀਟ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣਾ ਏ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਬਲਰਾਜ ਮਾਰਕ ਸ਼ੀਟ ਲੈਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਰਕ ਸ਼ੀਟਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਈਕਲ ਸਟੈਂਡ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਪਿੱਛੋਂ ਰੁਕਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਡੇ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਬਲਰਾਜ, ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਵਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਟੇਬਲ ਦਾ ਦਰਾਜ਼ ਫਰੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪੁੜੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੜੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੱਕਾ-ਬੱਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਪੁੜੀ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਲਾਲ ਸ਼ਰਟ ਦੇ ਬਟਨ ਸਨ, ਜੋ ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਭੇਜਣ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਲਾਲ ਸ਼ਰਟ ਤੋਂ ਤੋੜੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਟਨਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁੜੀ ਮੈਨੂੰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਹ ਬਟਨਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਟ ਪਾ ਸਕਦਾ ਏਂ'। ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਅੰਡਰ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਸੀ। ਮਾਰਕ ਸ਼ੀਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 52 ਨੰਬਰ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਸ ਹੋਣ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਬਾਵਾ ਜੀ। ਕੌਣ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੁਗਾਉਣ ਲਈ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਏ। ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨੂੰ ਰਿਕੁਐਸਟ ਕਰਦਾ ਏ। ਫਿਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੱਥ ਪਰਚੀਆਂ ਭੇਜਦਾ ਏ। ਵਾਹ! ਬਾਵਾ ਜੀ!

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਨ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੇਗੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਰੂਹੇ- ਰਵਾਂ ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਬਾਵਾ ਜੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਰਹੇ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸ ਪੀ ਐਸ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੋਹ ਸਕਿਆ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬਾਵਾ ਜੀ ਦਾ ਲਗਾਓ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਭੁਲੱਥ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜੀ ਸੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫ਼ਰਕ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਮਿਆਣੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਟਾਂਡਾ ਅਤੇ ਭੁਲੱਥ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਵੀ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਵਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਦਾ ਕੰਸਟ੍ਰੱਕਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਏ। ਬਾਵਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੀ ਏ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਏ।

ਬਾਵਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀ ਬਾਬੂ ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਧੂਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਹ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦੋਂ ਗਿਣਤੀ ਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਮੱਟ ਵੱਡੇ ਧਨਾਢ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਾਬੂ ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਬੂ ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਟੇ ਬਾਬੂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਪੋਤਰੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਲੌਂਗ ਆਈ ਲੈਂਡ ਵਿਚ ਲਿਕਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ

ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਕਸਰ ਇਕੱਠੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਇਲਾਜ ਦੇ ਕਈ ਵਿਕਲਪ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਥੈਰੇਪੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ, ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਇਲਾਜਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਉਸ ਲਈ ਸਭ

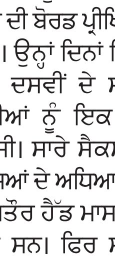

ਡਾਕਟਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98960-63134

ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ।

ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ:

ਅਧਿਐਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਕਸਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਅਨੁਭਵ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਚਿੰਤਾ, ਡਰ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਲਗਾਤਾਰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦੇ ਲੱਛਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜੋ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਚਿੰਤਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ (WHO) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਵਿਕਾਰ ਹਨ। ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਲੱਛਣ (Signs and Symptoms):

ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਲੱਛਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਓਵਰਲੈਪ ਜਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ.

ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਲੱਛਣ:

ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦੋਵੇਂ ਕੁਝ ਆਮ ਲੱਛਣ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਲੱਛਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ (ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੌਣਾ), ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਕਮੀ, ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਿਚ ਕਮੀ, ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ, ਸਿਰ ਦਰਦ ਵਰਗੇ ਸਰੀਰਕ ਲੱਛਣ, ਥਕਾਵਟ, ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਤਣਾਅ, ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਚਿੜਚਿੜਾਪਨ।

ਕਾਰਣ: ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸਹੀ ਜੀਨ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਲਈ ਕੁਝ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਰਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਤਿਹਾਸ, ਬਚਪਨ ਦੇ ਮਾੜੇ ਤਜ਼ਰਬੇ (Childhood Traumas), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਰ-ਵਿਹਾਰ, ਹੋਰ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰੇਵਾਂ।

ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਲਈ ਇਲਾਜ: (Treatment for Depression and Anxiety)

ਤੁਹਾਡੇ ਲੱਛਣਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਲਾਜ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਦਵਾਈ, ਥੈਰੇਪੀ, ਜਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਥੈਰੇਪੀ (Psychological Counselling and Psychotherapy):

ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਥੈਰੇਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੋਧਿਕ ਵਿਵਹਾਰਕ ਥੈਰੇਪੀ (Cognitive Behaviour Therapy): ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਚਣ, ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਸਿਖਾਉਣਾ।

ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਥੈਰੇਪੀ (Exposure Therapy): ਈਟੀ ਵਿਚ ਉਸ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਡਰ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।

ਦਵੰਦਵਾਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕ ਥੈਰੇਪੀ (Dialectical Behaviour Therapy): ਡੀਬੀਟੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਨਿਯਮਾਂ, ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਅਤੇ ਸੰਕਟ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਥੈਰੇਪੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਲੀਨਾਏ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਵ੍ਹੀਟਨ

ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।
ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫ਼ੌਜ ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ ॥

ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ
ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਆਓ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ, ਜੋ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 14 ਅਪਰੈਲ 2024 ਨੂੰ ਹੈ। ਉਸ ਮਹਾਨ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਿਰਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵ੍ਹੀਟਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਬੜੇ ਪਿਆਰ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ 14 ਅਪਰੈਲ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

11 ਅਪਰੈਲ ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ
ਰਹਿਰਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ 8 ਵਜੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਣਗੇ।

12 ਅਪਰੈਲ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਸਵੇਰੇ 7 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ ਅਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸੁਣੀਏ ਤੇ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

13 ਅਪਰੈਲ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ
ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ: ਸਵੇਰੇ 7 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਰਹਿਰਾਸ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ:
ਸ਼ਾਮ 6:30 ਤੋ 8: 00 ਵਜੇ ਤਕ

ਉਪਰੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਚੋਲਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਵਾ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ।

14 ਅਪਰੈਲ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ
ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਰਤਨ: ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ 9: 45 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ:
ਸਵੇਰੇ 9:45 ਤੋਂ 10:10 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ: ਸਵੇਰੇ 10:10 ਤੋਂ 10:40 ਤੱਕ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ:
10: 40 ਤੋਂ 11:10 ਵੱਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ:
11:10 ਤੋਂ 11:50 ਵਜੇ ਤਕ
ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ
ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ: 11:50 ਤੋਂ 12:45 ਵਜੇ ਤਕ
ਵ੍ਹੀਟਨ ਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖ ਮਹੀਨਾ' ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਗੇ।
ਉਪਰੰਤ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ, ਸਮਾਪਤੀ।

ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਈ ਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਉਸੇ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਰਿਆ, ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ, ਉਸਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਇਆ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਪੰਥ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੂਰਨ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਵ੍ਹੀਟਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਦਿਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਿਰਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ, ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਅਸਾਡੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਇਤਨੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਫ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਭ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ 'ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ'! ਮਿਹਰਵਾਨ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸਾਖੀ', ਜਨਮਸਾਖੀ ਰਚਿਤ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਰਚਿਤ ਬਾਵਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖਵਾਸੀ ਰਾਏ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੰਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਵਿਸਾਖ ਸੁਦੀ 3 ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੱਤਕ ਦਾ ਜਨਮ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਡਿਆਲੇ ਦੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਹੰਦਾਲੀਏ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੱਤਕ ਦਾ ਹੀ ਜਨਮ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸਭੇ ਲਿਖਤਾਂ ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਜਨਮ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਕੱਤਕ ਦਾ ਜਨਮ ਦਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ-ਇਸ ਗੱਲੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ 1596 ਵਿਚ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਭੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਗਤ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੁਲ 70 ਸਾਲ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਸੱਤ ਦਿਨ ਹੈ, ਪਰ ਕੱਤਕ 1526 ਤੋਂ ਅੱਸੂ 1596 ਤੀਕ ਦਾ ਸਮਾਂ 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਗਤ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇੰਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਅੱਸੂ 1596 ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਗਿਣੀਏ, ਤਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੈਸਾਖ 1526 ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਹੁਣ 14 ਅਪਰੈਲ 1 ਵਿਸਾਖ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਆਪ ਪੜਚੋਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀਏ ਅਤੇ ਅਨਮੱਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਵਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਸਿੱਖੀਏ ਅਤੇ ਸਿਖਾਈਏ।

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ: ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵ੍ਹੀਟਨ

ILLINOIS SIKH COMMUNITY CENTER

2131 Creekside Drive, Wheaton, IL 60189, Ph: 630.510.9700
www.ilscc.com e-mail: ilsccwheaton@gmail.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥
ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ॥ ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਓ ਮੈਂ ਸਾਰਾ॥
ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਦੀ ਰੀਤ॥ ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ॥

ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਬਲ ਵੀ ਬਖਸ਼ਿਆ।
ਸਿੰਘ ਸਜੋ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੋ।

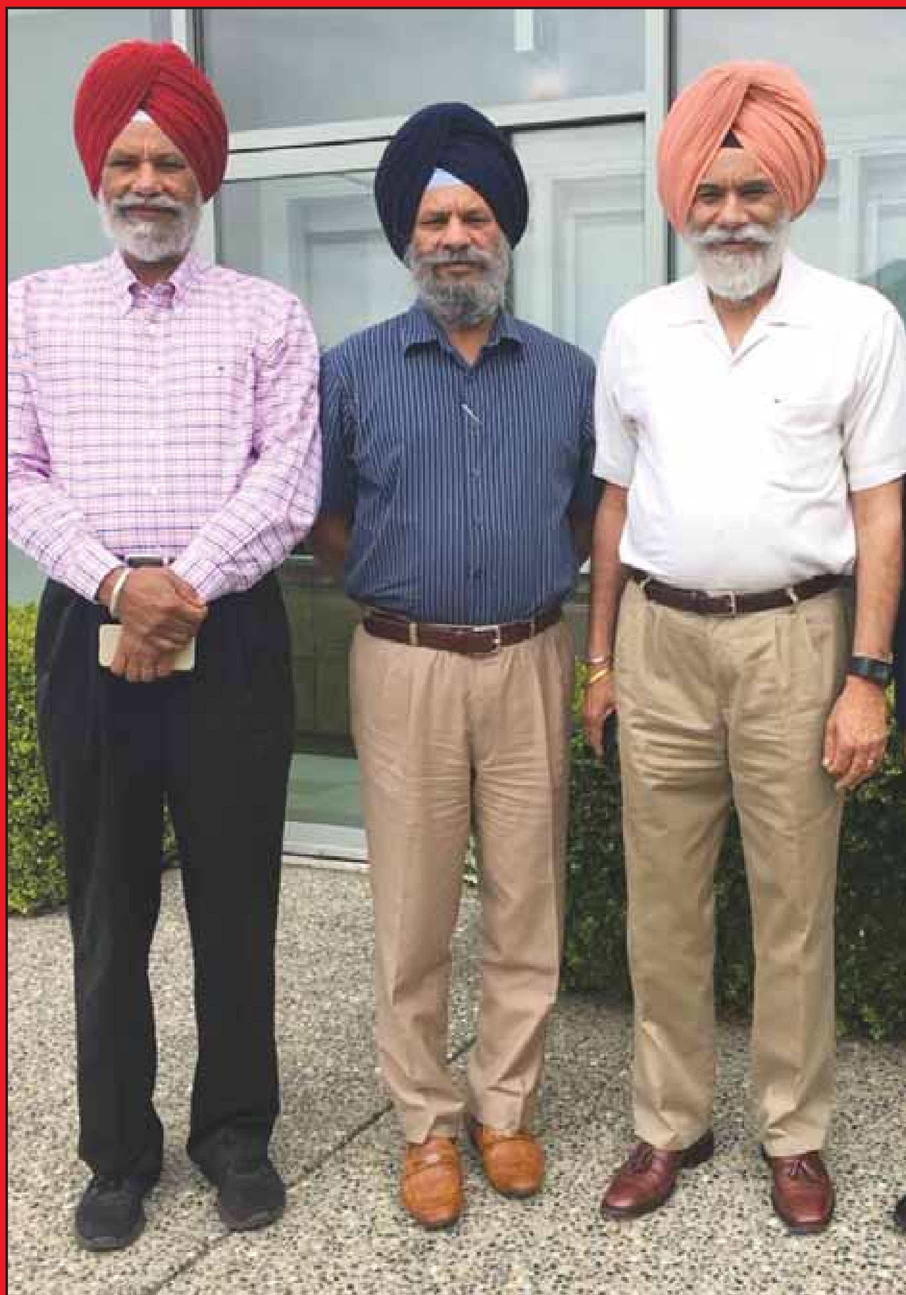

ਵਲੋਂ: ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਰੱਖੜਾ ਪਰਿਵਾਰ